

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA TÜRKÇÜLERİN YAHUDİLERE BAKIŞI: ORHAN SEYFİ ORHON ÖRNEĞİ

The View of Turkists towards Jews in World War II: The Orhan Seyfi Orhon Example

Murat KAYA*

ÖZ

İkinci Dünya Savaşı, Türk-Yahudi ilişkilerinde önemli olayların meydana geldiği bir dönemdir. Bir taraftan Nazi tehdidinden kaçan Yahudiler, diğer taraftan ülke içinde entegrasyon problemi yaşayan Yahudiler, Türk-Yahudi ilişkilerinde belirleyici olmuştur. Bu iki yönlü Yahudi problemi karşısında Türkiye hem ulusal hem de uluslararası düzeyde temkinli, tedbirli ve dengeli ilişkiler geliştirmiştir. Bu sıralarda yazdıkları yazılar ve ifade ettikleri düşüncelerle dikkatleri üzerine çeken Türkçüler, muhalifleri tarafından ırkçılık, Nazi sempatisizliği, emperyalizm ve antisemitizmle suçlanmıştır. Söz konusu suçlamalar, Türkçülerin varlığını ve savundukları düşünceleri bir problem hâline getirmiş ve onlara yönelik yoğun bir kamuoyu baskısı oluşturmuştur. Yahudiler ve Türkçülük hakkında önemli yayınlar yapan Orhan Seyfi Orhon, Türkçülüğü ele alış tarzı ve Yahudilere yönelik değerlendirmeleriyle diğer Türkçülerden farklılaşmış, Türkçülere yönelik söz konusu suçlamaların doğru olmadığını ortaya koymuştur. Bu çalışmada, Orhan Seyfi Orhon'un gazete ve dergi arşivlerinde yer alan yazıları incelenerek Türkçülük ve Yahudiler hakkındaki düşünceleri kronolojik ve tasvirici bir yöntemle ele alınmış, Orhan Seyfi Orhon'un diğer Türkçülerden ayrılan yönleri ve Türk-Yahudi ilişkilerine katkısı vurgulanmıştır.

Anahtar Sözcükler: İkinci Dünya Savaşı, Türk-Yahudi ilişkileri, Türkçülük, Türkiye Cumhuriyeti, Orhan Seyfi Orhon.

ABSTRACT

World War II was a period when important events took place in Turkish-Jewish relations. On the one hand, Jews fleeing the Nazi threat and on the other hand, Jews experiencing integration problems within the country were decisive in Turkish-Jewish relations. In the face of this two-way Jewish problem, Turkey developed cautious, prudent and balanced relations both nationally and internationally. During this time, Turkists, who attracted attention with the articles they wrote and the ideas they expressed, were accused by their opponents of racism, Nazi sympathy, im-

* Dr., Bağımsız Araştırmacı, Kocaeli/Türkiye. E-posta: Kitap-Murat@hotmail.com. ORCID: 0000-0001-6729-278X.

perialism and anti-Semitism. These accusations made the existence of Turkists and the ideas they defended a problem and created intense public pressure against them. Orhan Seyfi Orhon, who made important publications on Jews and Turkism, differed from other Turkists with his approach to Turkism and his evaluations of Jews, and showed that the accusations against Turkists were not true. In this study, Orhan Seyfi Orhon's writings in newspaper and magazine archives were examined, his thoughts on Turkism and Jews were discussed with a chronological and descriptive method, and the aspects that distinguish Orhan Seyfi Orhon from other Turkists and his contribution to Turkish-Jewish relations were emphasized.

Keywords: World War II, Turkish-Jewish Relations, Turkism, Republic of Türkiye, Orhan Seyfi Orhon.

Giriş

Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı Devleti'nden kültürel ve ekonomik sorunları devralarak kurulmuştur. Uzun bir zaman dünyanın önemli bölgelerini yöneten Osmanlı Devleti, yıkılırken geriye kültürel ve ekonomik bir tükenmişlik bırakmıştır. Hayatlarının önemli bir kısmı savaşlarda geçen Türkler, ekonomik hayatta azınlıkların ve yabancıların gerisine düşmüş, kendilerini ayakta tutacak ticari imkân ve kabiliyetlerden mahrum kalmıştır. Türkçe ise uzun bir süre ihmal edilmiş, ülkenin önemli bir kısmında başka diller yaygınlık kazanmıştır.¹ Türkiye Cumhuriyeti'ni kuranlar, bu süreci yakından tecrübe ettiklerinden, yeni dönemde ekonomik ve kültürel açıdan ülkeyi ihya etmeyi ve Türkleri egemen hâle getirmeyi amaçlamıştır. Devlet yöneticileri bir taraftan yabancı fabrika ve işletmelerde Türkçe konuşmayı, Türk işçi çalıştırmayı zorunlu hâle getirirken diğer taraftan bazı meslek gruplarında Türk olmayanların çalışmasını yasaklamış, başta Yahudiler olmak üzere azınlıkların kamusal alanda Türkçe konuşmalarını sağlamak için girişimlerde bulunmuştur (Aktar, 2001: 101-134; Koraltürk, 2011: 95-289).

Kuruluşundan itibaren ekonomik ve kültürel Türkleşmeyi ilke edinen Türkiye, bu tavrını İkinci Dünya Savaşı'nda da sürdürmüştür. Ancak bu dö-

¹ 1913-1915 yıllarına ait sanayi verilerine göre, Osmanlı Devleti'ndeki sanayi sermayesinin yüzde 50'si Rumların, yüzde 20'si Ermenilerin, yüzde 10'u yabancıların ve yüzde 5'i Yahudilerin kontrolündeyken Türkler yüzde 15'ini kontrol etmiştir. Takip eden yıllarda İstanbul'daki tüccarlar hakkında yapılan bir araştırmada, Türklerin oranı yüzde 5-10 olarak tespit edilmiştir. Cumhuriyet ilan edildikten sonra Türk Ocakları tarafından yapılan araştırmalarda, Güney Anadolu'da Yahudi ve Fellahların ekonomik nüfuzunun arttığına, Doğu Anadolu'da Kürt, Batı Anadolu'da Yahudi ve Arnavut sorunu olduğuna, Trabzon'da Rumca, İzmir'de Fransızca, Adana ve Siirt'te Arapçanın yaygın bir şekilde konuşulduğuna, Urfa, Diyarbakır ve Bitlis'in tamamen Kürtleştiğine dikkat çekilmiştir (Georgeon, 2006: 27-58; Üstel, 2004: 200-202).

nemde Almanya'nın Türkiye'de gerçekleştirdiği propaganda faaliyetleri, Türkiye'yi kendi tarafında savaşa çekme isteği ve sınırları içindeki Yahudileri göçe zorlaması, Türkiye'yi problemli bir sürece sokmuştur. Bu süreçte ortaya koydukları düşünceler ve yazdıkları yazılarla gündemi sıkça meşgul eden Türkçüler, Nazi sempatizanlığı, ırkçılık ve antisemitizmle suçlanmıştır (Bali, 2005a: 322-323). Orhan Seyfi Orhon, bu sıralarda yazdığı yazılar ve ifade ettiği düşüncelerle Türkçülere yönelik bu genelleyici yaklaşımın doğru olmadığını ortaya koyarak diğer Türkçülerden farklı bir yere yerleşmiştir. Orhan Seyfi Orhon'un Yusuf Ziya Ortaç ile birlikte yayınladığı *Akbaba* ve *Çınaraltı* dergileri, İkinci Dünya Savaşı'nda hem Yahudiler hem de Türkçülük hakkında önemli yayınlar yapmıştır. Siyaset, edebiyat ve mizah konularında yayınlar yapan *Akbaba* dergisi (Tonga, 2012: 62-72), Yahudilere yönelik eleştirel karikatürleri, fıkraları ve makaleleriyle ünlenmiştir (Akbaba, 1941a: 11, 1941b: 13; Ortaç, 1940: 3). Ziya Gökalp etkisindeki *Çınaraltı* dergisi ise Türkçülüğün anlamı, önemi ve yaygınlaşması hakkında yayınladığı makalelerle dönemin en fazla satılan Türkçü dergisi olmuştur (Durmuş, 2013: 98-113; Özdoğan, 2019: 247-248).

Akbaba dergisinde, bazen kendi adı bazen de "fiske" müstearıyla yazılar yazan Orhan Seyfi Orhon, Yahudilere yönelik eleştirel bir üslup benimsemiştir. *Çınaraltı* dergisinde ise Türkçülük düşüncesi etrafında yazılar yayımlamış ve Türkçü yazarların bu konudaki yazılarına yer vermiştir. Orhan Seyfi Orhon, biyolojik ve antropolojik verilere değil Türkçenin, İslâm dininin ve geleneğin önemine dayalı bir Türkçülük anlayışını savunarak ırkçılıktan uzak, hoşgörülü ve kapsayıcı bir yaklaşım sergilemiştir. Onun bu yaklaşımı, Türkçülüğün ırkçı² ve kapsayıcı olmayan biçimini savunan, Yahudilere yönelik ırk üzerinden eleştirilerde bulunan Hüseyin Nihâl Atsız³ ve Reha Oğuz Türkkan⁴ gibi Türkçülüğün önde gelen isimlerinden farklı bir konuma yer-

² Nihâl Atsız'a göre, Türkçülüğün iki esası vardır. Bunlar: ırkçılık ve Turancılıktır. ırkçılık, azınlıkların gizli sürdürdükleri ırk bilincine karşı bir millî savunma aracı ve Türk ırkının aşağı ırklardan korunması için bir sağlık tedbiridir. ırkçılık sadece antropoloji biliminin ortaya koyduğu bir gerçek değildir. Anadolu Türklerinin örfünde de yer alan bir gerçektir. Turancılık ise dünyadaki bütün Türklerin birleşmesidir (Atsız, 2018: 89-93). Reha Oğuz Türkkan'a göre, Türk milliyetçiliği, bir Amerikan veya Fransız milliyetçiliği değildir. Türk ırkına özgü ve sadece Türk ırkını gözeten bir milliyetçilikti (Türkkan, 1939: 2).

³ Nihâl Atsız, Yahudilerle Türkleri ırk bakımından kıyaslamış, aynı gün doğan ve aynı eğitimi alan Türk çocuğun yiğit, Yahudi çocuğun korkak, Türk çocuğun doğru, Yahudi çocuğun sahtekâr olacağını ifade etmiştir (Atsız, 2018: 131).

⁴ Türkkan, Yahudileri, Türklüğe ihanet için fırsat kollayan yabancı kanlı insanlar olarak tanımlamıştır (Türkkan, 1943: 2).

leşmesini ve Yahudilere yönelik hoşgörölü ancak eleştirel bir tavır sergilemesini sağlamıştır. Orhan Seyfi Orhon gerek Yahudiler gerekse Türkçölük konusunda fazla ve önemli yayınlar yapmasına rağmen konuyla ilgili yapılan akademik çalışmalarda üzerinde durulmamıştır. Onun hem Türkçölük hem de Yahudiler hakkında ileri sürdüğü düşünceler bu ilgi yoksunluğu nedeniyle arka planda kalmıştır. Bu çalışmada, söz konusu yoksunluğu ortadan kaldırmak amacıyla Orhan Seyfi Orhon'un Yahudiler ve Türkçölük hakkındaki düşünceleri kronolojik ve tasvirici bir yöntemle ortaya koyulacak, diğer Türkçölülerden ayrılan yönü ve Türk-Yahudi ilişkilerine katkısı vurgulanacaktır.

İkinci Dünya Savaşı'nda Türk-Yahudi ilişkileri

İkinci Dünya Savaşı öncesinde Türk-Yahudi ilişkileri, ekonomide ve kültürde Türkleşme politikaları bağlamında devam ederken Almanya'da Nazilerin iktidara gelmesi, Türk-Yahudi ilişkilerine uluslararası bir boyut kazandırmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nda Nazilerin Yahudilere uyguladığı baskı, onları uluslararası bir problem hâline getirmiş, kendi topraklarındaki Yahudileri henüz entegre edememiş olan Türkiye, Avrupa'dan başlayan göç dalgasıyla karşı karşıya kalmıştır. Türkiye, bu süreçte dengeli ve tedbirli bir yol izleyerek problemin kendi topraklarına taşınmasını önlemiş ve Nazi zulmünden kaçan Yahudiler için de kolaylaştırıcı hamleler yapmıştır.

İktidar olduktan sonra baskıcı politikalar benimseyen Naziler, 7 Nisan 1933'te *Sivil Kamu Hizmetlerinin Yeniden Yapılandırılması* adlı kanunu çıkararak Aryan ırkından olmayanların devlet işlerinde çalışmasını yasaklamış ve hâlihazırda çalışanların ise işlerine son vermiştir. Bu durumda işsiz kalan pek çok akademisyen, o sıralarda üniversite reformu içerisinde olan Türkiye'nin kapısını çalmış ve 1934'ten itibaren İstanbul Üniversitesinde istihdam edilmiştir. İstihdam edilen akademisyenlerden kırk kadarı Yahudilerden oluşmuştur (Bahar, 2020: 55-71). 1933'te Türkiye'nin gündemini Nazilerin kovduğu bilim insanları meşgul ederken 1934'te İtalya ve Bulgaristan'ın yayılcı faaliyetleri Türk-Yahudi ilişkilerinde yeni gelişmeler ortaya çıkarmıştır. Güvenlik endişesi nedeniyle Trakya bölgesinde idari bir düzenlemeye giden Türkiye, 19 Şubat 1934'te Trakya Umumî Müfettişliğini kurarak başına asker kökenli İbrahim Tali Öngören'i atamıştır. 6 Mayıs'ta bölgedeki ulaşım, güvenlik, imar, iskân ve kültürel yapı hakkında incelemelerde bulunan İbrahim Tali Öngören, incelemelerinden hareketle 11 Haziran 1934'te ilgili birimlere "Vilayetlere, İsme ve Hususi Mektup" ve 14 Haziran 1934'te "Vali Beyefendilere" başlıklı yazıları göndermiştir. Yahudilerin fiyatları yükselttikleri ve ekonomik tekel oluşturarak bölgedeki Türkleri zor durumda bıraktıkları tes-

pitini yapan İbrahim Tali Öngören, Yahudilerin yeni işletmeler açmasının önlenmesi, köylü ile temas kurmasının engellenmesi, garnizon ihalelerine müdahil olma girişimlerine fırsat verilmemesi, piyasaya Türk sermayesinin hâkim olabilmesi için de devlet kurumlarına ait ihalelerin Türklere verilmesini istemiştir. Bölgedeki izlenimlerinden hareketle bir de rapor hazırlayan İbrahim Tali Öngören, raporunu 16 Haziran'da hükûmete sunmuştur. Rapor-da, peynircilikten arabacılığa kadar birçok alanda faaliyet gösteren Yahudilerin bölge ekonomisini kontrol ettikleri, Türk köylüsünü kandırıp ellerindeki malı yok pahasına aldıkları, fiyat spekülasyonları yaptıkları, memurlara rüşvet verdikleri, Bulgarlar adına propaganda yaptıkları, Cumhuriyet değerlerini benimsemedikleri, Türk mektepleri ve Halkevleri olmasına rağmen Yahudi Kültür Cemiyetini kurdukları ifade edilmiştir (Aydoğan, 2018: 881-883; Öz, 2020: 91-96).

Trakya Umumî Müfettişliği bu çalışmaları yaparken basında Yahudilerin bölgedeki olumsuz faaliyetlerini sert bir şekilde eleştiren yazılar yayımlanmıştır. *Edirne'de Millî Gazete*, 28 Mayıs 1934'te "İnkılap Gençliği ve Rüşvet", 4 Haziran 1934'te "Bir Yahudi Mahkûm Oldu" başlıklı yazıları yayımlayarak Yahudileri eleştirirken konuyla ilgili daha fazla ses getiren yazılar, Türkçü düşünceleriyle öne çıkan Cevat Rifat Atilhan ve Nihâl Atsız'dan gelmiştir (Öz, 2020: 102-118). Cevat Rifat Atilhan, *Millî İnkılâp* dergisinde, 15 Mayıs 1934'te "Anadoludan Feryat" başlıklı bir yazı yayımlayarak Çanakkale'deki ekonomik hayatın Yahudilerin eline geçtiğini, köylünün zor durumda olduğunu, Çanakkale'nin, Anafartalar'ın galibi olan Türklere, Yahudilerin kötülük ettiğini ifade etmiştir (Atilhan, 1934a: 3). Atilhan, 1 Haziran 1934'te yayımlanan "Maskeler Aşağı!" adlı yazısında da Balkan Savaşı sırasında Edirne'deki Yahudilerin Türklere ihanet ettiğini, Çanakkale'deki Yahudilerin Türk köylüsünü sömürdüğünü, gümrük komisyonculuğundan ve borsa simsarlığından büyük ihalelere kadar hemen her ekonomik faaliyeti kontrol ettiğini ve memleketin öz evlatları olan Türklerin ekonomik buhran içinde olduğunu ifade etmiştir (Atilhan, 1934b: 4-6). Nihâl Atsız ise *Orhun* dergisinde 25 Mayıs'ta yayımlanan "Musa'nın Necip (!) Evlatları Bilsinler Ki" başlıklı yazısında, sert sözlerle yüklendiği Yahudilerin İstanbul'un işgali sırasında işgal kuvvetleriyle birlikte kendi bayraklarını dalgalandırdıklarını, işgalden kurtulduktan sonra ise ülke ekonomisinde etkili bir konuma yükseldiklerini, hiçbir zaman Türkleşmeyeceklerini, hadlerini bilmeyip zararlı faaliyetlere devam etmeleri hâlinde Almanlardan daha kötü bir şekilde cezalandıracaklarını ifade etmiştir (Atsız, 1934: 139-140).

Yahudilerle ilgili bu eleştirel atmosfer devam ederken 21 Haziran'da Çanakkale'de Yahudilere yönelik şiddet olayları başlamıştır. Kısa süre sona Kırklareli ve Edirne'ye yayılan olaylarda, Yahudilere ait ev ve iş yerleri zarar görmüş, olayları yatıştırmak isteyen bir güvenlik görevlisi hayatını kaybetmiştir. Bölgede yaşayan Yahudilerin önemli bir kısmı, güvenlik endişesi nedeniyle İstanbul'a göç etmiştir. 5 Temmuz'da konu ile ilgili TBMM'de konuşan İsmet İnönü, Türkiye'de her vatandaşın kanunların koruması altında olduğunu, Türklerin asla antisemit olmadıklarını ve yaşanan olayların ülke dışından esinlenilerek gerçekleştirildiğini ifade etmiş ve İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'yı bölgeye göndermiştir. 12 Temmuz'da incelemelerini tamamlayan Şükrü Kaya, olayla ilgili ihmalleri bulunduğu gerekçesiyle Kırklareli Emniyet Müdürü ve Ticaret Odası Başkanını görevden almış ve bir rapor hazırlayarak Ankara'ya dönmüştür. Raporun okunmasının ardından açıklama yapan hükûmet, sorumluları yakalama çalışmalarının devam ettiğini, yağmalanan eşyaların bir kısmının sahiplerine iade edildiğini, bölgeden kaçan Yahudilerin evlerine geri dönebileceğini, baskı ve korkutmaya izin verilmeyeceğini ifade etmiştir (Levi, 1996: 115-126).

Trakya Olaylarının ardından basında, Yahudilerin Türkçe konuşmadıkları ve Türkleşmedikleri yönünde eleştiriler ortaya çıkmıştır. *Vakit* gazetesi yazarı, Selâmi İzzet, Türkiye'de antisemitizm olmadığı, Trakya Olaylarına karışanların cezalandırılacaklarını ancak hala İspanyolca ve Fransızca konuşmakta ısrar eden Yahudilerin bu tavırlarından vazgeçmeleri ve Türkleşmeleri gerektiğini ifade etmiştir (İzzet, 1934: 3). *Son Posta* gazetesi, Ankara'nın Cebeci semtinde ikamet eden Mete Hakkı adlı okurun mektubundan hareketle, Ankara'da Telsiz civarında ikamet edenlerin Kürtçe, Yahudi mahallesinde ikamet edenlerin Yahudice ve umumî hapisane civarındakilerin Boşnakça konuştuklarını belirtmiş, Türkçenin ülke genelinde hakim kılınması için bir kanun çıkarılması çağrısında bulunmuştur (Son Posta, 1934: 6). Bunun üzerine İzmir'deki bazı Yahudiler, Halkevlerinin Türkçe kurslarına katılarak konuşma becerilerini geliştirmiştir. İstanbul'daki *Ahemla Musevi Hayır Cemiyeti* ise adını *Balat Türk Kültür ve Yardım Cemiyeti* olarak değiştirmiş ve Türkçe konuşulması yönünde beyanname yayımlamıştır (Bali, 2005b: 254-256).

Yahudilere yönelik Türkçe konuşmama ve Türkleşmeme eleştirileri 1935, 1936 ve 1937'de de devam etmiştir. 1935'te İzmir'i ziyaret eden *Ulus* gazetesi yazarı Yaşar Nabi Nayır, Halkevi'nin sokaklara astığı "Türkçe konuşmayana Türk diyemeyiz" levhalarına rağmen sokaklarda, gazinolarda ve tramvaylarda Yahudilerin Fransızca konuşmaya devam ettiğini ve Türk

misafirperverliğini yaraladıklarını ifade etmiştir (Nayır, 1935: 3). *Tan* gazetesini yazarı Burhan Felek ise İstanbul'daki Yahudilerin kamusal alanda Fransızca ve İspanyolca konuşmaya devam ettiklerini ve bunun rahatsız edici olduğunu ifade etmiştir (Felek, 1935: 3). Yahudilerin, Türkçe konuşma ve Türkleşme konusunda istenilen seviyede olmaması, 1936'dan itibaren tedbir alınmasına neden olmuştur. Tekirdağ, Edirne ve Bursa gibi bazı belediyeler, kamusal alanda Türkçe dışında dil konuşanları para cezasına çaptıran kararlar almış, benzer bir kararın İstanbul'da da alınması istenmiştir (Cahid, 1936: 3; Haber, 1937: 1). *Cumhuriyet* gazetesi yazarı Peyami Safa, para cezasını yeterli görmeyerek bu konuda bir kanun yapılmasını ve kamusal alanda Türkçeden başka dil konuşanların hapse atılmasını istemiştir (Safa, 1936: 3). CHP Manisa Milletvekili Sabri Toprak, biri 1937'nin kasım ayında, diğeri de 1938'in ocak ayında olmak üzere TBMM'ye Yahudilerle ilgili iki yasa tasarısı sunmuştur. Bu tasarıların ilkinde, Avrupa'dan, Filistin'den veya dünyanın herhangi bir yerinden Türkiye'ye gerçekleşme ihtimali bulunan Yahudi göçünün engellenmesi ve sadece profesörler gibi bilim ve sanatta uzmanlaşmış kişilere İcra Vekilleri Heyetinin özel kararı ile izin verilmesi istenmiştir (Cumhuriyet, 1937: 3). İkincisinde ise Türk vatandaşı olmasına rağmen Türkçe konuşmayanların yirmi dört saatten yedi güne kadar hapis veya on liradan yüz liraya kadar para cezasına çarptırılması, doktorluk, avukatlık, öğretmenlik, gazetecilik ve işletmecilik diploma ve imtiyaznamelerinin iptal edilmesi ve mesleklerini icra etmelerinin yasaklanması istenmiştir (Kurun, 1938: 1-2). Sabri Toprak'ın yasa teklifleri, 11 Ocak'ta TBMM'de görüşülmüş ve ilgili konularda daha önceden tedbir alındığından yeni yasa çıkarmanın gerekli olmadığı düşünülmüş ve reddedilmiştir (Cumhuriyet, 1938: 1).

Almanya'nın 1938'de Avusturya'ya saldırarak işgal hareketlerine girişmesi, çok sayıda Yahudi'nin yaşamını tehdit ettiğinden, Yahudi göçü meselesini dünya gündemine taşımıştır. Gelişmeleri takip eden Türkiye, olası bir Yahudi göçü karşısında zor durumda kalmamak için 28 Haziran 1938'de 3519 numaralı *Pasaport Kanunu* ile 29 Haziran 1938'de 3529 numaralı *Ecnebilerin Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanunu* çıkararak resmî makamlarca kabul edilen pasaportu ya da vatandaşlık belgesi olmayanların Türkiye'ye girişini yasaklamıştır. Bu konuda Türkiye ile benzer endişeler taşıyan ülkeler, temmuz ayında ABD'nin öncülüğünde Fransa'nın Evian kasabasında bir konferans düzenlemiştir. Konferansa katılan otuz iki devlet temsilcisi, Yahudi meselesini görüşmüş ancak göç konusunda olumlu bir karar alınamamıştır (Guttstadt, 2016: 183-185). Alman tehdidinden korkan Yahudiler, canlarını kurtarmak için İspanya, İngiltere, Danimarka ve ABD gibi

ülkelerin kapısını çalmış olsa da olumlu yanıt alamamıştır. Üstelik İngiltere, 1939'da aldığı kararla Filistin'e Yahudi göçünü yasaklamıştır. Yahudilere kapıları kapatan İngiltere, Türkiye üzerinden Filistin'e Yahudi göçünü engellemek için Türkiye'ye notalar vererek uyarılarda bulunmuştur. Avrupa'da gidecek yer bulamayan Yahudiler ise canlarını kurtarmak için Karadeniz ve Marmara denizi üzerinden Filistin'e gitmeye çalışmıştır (Şimşir, 2010: 299-307).

Ocak 1939'da Başbakan Refik Saydam, Yahudilerin Türkiye'de vatandaşlık haklarından tam olarak yararlandıklarını, Türkiye'de Yahudi karşıtı duyguların olmadığını ve Türkiye'ye göçmen kabul edilemeyeceğini ifade etmiştir (Koçak, 1996: 648). Aynı ay, Cemal Özelli tarafından yayımlanan *Asrın Galesi Yahudi* başlıklı broşür, zararlı düşünceler barındırdığı gerekçeyle yasaklanmıştır (Kodal, 2007: 141). Yıl içerisinde Parita, Sakarya, Noemi Julya ve Hilda gibi pek çok gemi, taşıdıkları Yahudi göçmenlerle Romanya'dan hareket etmiş ve Türkiye üzerinden Filistin'e gitmiştir. Türkiye, kendi sularına giren gemilerin gıda ihtiyaçlarının giderilmesine imkân vererek Filistin rotasına devam etmelerini sağlamıştır. İngiltere ise Filistin'e gitmek isteyen gemilere müdahalelerde bulunarak Hayfa limanına götürmüştür. Burada sorumluları tutuklayan İngiltere, göçmenlerin karaya çıkmasına izin vermemiştir (Korucu, 2023: 142-240). 1940'ın ilk ayında, savaş döneminin getirdiği zorlukları aşmak ve ülke içindeki vurgunculuğu önlemek amacıyla *Millî Korunma Kanunu* çıkarılmıştır. Kanun görüşmeleri sırasında söz alan Kâzım Karabekir, ithalatın Türk olmayanların elinde olduğunu ve bu durumun Yahudi tüccarı milyoner yaptığını söylerken (Karabekir, 1994: 141-142) kanun çıkarılmadan önce ve çıkarıldıktan sonra Yahudileri hedef alan gazete haberleri yayımlanmıştır. Bu haberlerde, Yahudilerin kaçakçılık (Tasviri Efkâr, 1940: 1) ve vurgunculuk yaptıkları (Haber, 1940: 2; Son Posta, 1940: 4) üzerinde durulmuştur. Öte yandan Yahudilerin Türkçe konuşmamaları tekrar eleştiri konusu olmuştur. Eleştiriler karşısında harekete geçen Hahambaşılık, cemaat içi yazışmaları, sinagoglarda okunan duaları ve törenleri Türkçeleştirirken Balat Türk Kültür ve Yardım Birliği, yayınladığı beyanname ile artık Yahudilerin İspanyolca ve Fransızca değil Türkçe konuşacaklarını ilan etmiştir (Bali, 2005b: 382-387).

1940'ın yaz aylarında İtalya'nın savaşa girmesi ve Almanya'nın Fransa'yı işgal ederek Cenevre Yahudi Ajansının kullandığı Marsilya rotasını kapatması, Türkiye'yi ve İstanbul'u önemli bir göç merkezi hâline getirmiştir. İstanbul Yahudi Ajansının başkanı Haim Barlas, 9 Ekim 1940'ta hükûmet yetkililerine Yahudilerin Avrupa'da uğradıkları zulümler ve çözüm önerileri

hakkında bir rapor sunmuştur. Barlas raporunda, Türklerin Yahudilere yönelik geleneksel hoşgörüsünden bahsettikten sonra Türkiye'nin Filistin'e geçiş konusunda Yahudilere kolaylık göstermesini istemiş ve bu kolaylığın nasıl gerçekleştirileceğini maddeler hâlinde sıralamıştır. Oldukça temkinli bir politika izleyen ancak insani hassasiyetleri de elden bırakmayan hükûmet, 30 Ocak 1941'de 2/15132 sayılı *Transit Geçiş Kararnamesini* yayınlayarak giriş vizeleri olmak şartıyla Barlas'ın isteğine olumlu yanıt vermiştir. Barlas, anılarında Türkiye'nin bu kolaylaştırıcı tavrını, göçün başarılı olmasının en önemli nedeni olarak göstermiştir. Türkiye, sadece Barlas ve ekibine değil resmî olmayan yollardan göç operasyonları yürüten diğer Yahudi organizasyonlara da göz yummuştur. Bu sayede 1941'de Türkiye üzerinden Filistin'e 4.400 Yahudi göçmüş, bu sayı savaş sonuna doğru yaklaşık 100.000'e ulaşmıştır. İngiltere ise bu dönemde Türkiye'yi zor durumda bırakacak uygulamalarda bulunmuştur. Filistin'in kontrolünü elinde bulunduran İngiltere, Yahudi göçünden memnun olmayan Arapları kızdırmamak ve Almanya'nın yanına geçmelerini engellemek için Yahudi göçüne kısıtlamalar getirmiş ve Türkiye'ye Yahudi göçüne izin vermemesi için baskı yapmıştır (Shaw, 2014: 309-336). Türkiye sularına 1939-1942 yılları arasında yirmi bir göçmen gemisi giriş yaparken bu gemilerden üçü batmıştır. Gemilerden bir kısmı, Yahudi yolcuları karaya çıkarmak için kasıtlı arıza bildirimlerinde bulunsalar da zor durumda kalmak istemeyen Türkiye buna izin vermemiştir (Kodal, 2007: 153-155).

Almanya'nın Balkanlara doğru ilerlemesi, Türkiye'yi endişelendirmiştir. Bu konu hakkındaki endişelerini ve tespitlerini devlet idarecilerine aktaran Kâzım Karabekir, İstanbul'da Türklerin olmadığı yerlerin casus şebekesi olduğunu, Büyükkada'daki Anadolu Kulübü'nün Yahudilerle dolduğunu, savaş durumunda Yahudilerin, Ermenilerin ve Rumların güvenlik sorunu oluşturacaklarını ifade etmiştir (Karabekir, 1994: 224-248) Kâzım Karabekir'in bu endişeleri doğrultusunda Mayıs 1941'de Yahudiler ve diğer azınlıklar tedbir amaçlı askere alınmıştır. Ancak onlara güven duyulmadığından silah verilmemiş, yol ve inşaat çalışmalarında görevlendirilmiştir (Bali, 2005b: 413). Haziran 1941'de Sovyetler Birliği'ne saldıran Almanya, bu tarihten itibaren Türkiye'de yoğun bir propaganda faaliyetine başlamış ve siyasi ideolojilerinden ötürü Turancı olarak adlandırılan Türkçülerle irtibat kurmuştur. Almanya adına Franz von Papen'in aracılık ettiği bu ilişkiler, Türk Dışişleri Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı'nın da bilgisi ve izni dâhilinde gerçekleştirilmiş, Sovyetler Birliği'nin yenilgisi durumunda Türk topluluklarının Türkiye eksenli bağımsızlığı üzerinde durulmuştur. Bu ilişkiler nedeniyle Turan ideo-

lojisini savunan yayınlar ve etkinlikler artmıştır (Glasneck, 1976: 194-212; Koçak, 1996: 660-695).

Savaş devam ederken savaşın getirdiği ekonomik sorunlar, ülke içinde enflasyonu yükseltip önemli ihtiyaç maddelerine erişimi zorlaştırmış, askeri harcamalar bütçe açıklarına neden olmuştur (Guttstadt, 2016: 153). 1942'de 194 milyon lira bütçe tasarısı yapılmış olsa da yıl sonuna doğru 913 milyon liralık harcama yapılmış, bu durum da Türkiye'yi tedbir almaya yönlendirmiştir (Tabak, 2015: 285). Bu tedbir alınırken azınlıkların ve yabancıların dış ticaretteki ağırlıkları ve tekel oluşturmaları göz önünde bulundurularak öncelikle onların varlıklarını hedefleyen bir vergi kanunu üzerinde durulmuştur (Coşar, 2003: 7-8). Maliye Bakanı Fuat Ağralı, 1942'nin mayıs ayında gerçekleştirilen bütçe görüşmelerinde, savaş koşullarında yüksek kazanç elde edenlerden yüksek vergi alınacağını ifade etmiştir (Akar, 2000: 56). Bakanın bu vergi yasasını gündeme getirdiği sıralarda basında, vergiyi meşrulaştıracak (Sertel, 1942: 1-2; Yalman, 1942: 1-3) ve Yahudiler üzerinde baskı kuracak (Cumhuriyet, 1942: 1-3; Tasviri Efkâr, 1942a: 1, 1942b: 2) haberler yayınlanmıştır. 5 Ağustos 1942'de TBMM'de yaptığı konuşmada, verginin arkasındaki ideolojik amacı açıklayan Başbakan Şükrü Saracoğlu, azalan ve azaltan değil çoğalan ve çoğaltan Türkçü olduklarını, daima Türkçü kalacaklarını, sarayın, sermayenin ve sınıfların saltanatını değil Türk milletinin hakimiyetini istediklerini ifade etmiştir (Akşam, 1942: 1-2). 12 Eylül'de defterdarlıklara bir genelge yollayan Maliye Bakanlığı, savaş koşullarında çok fazla kazanç elde edenlerin listelenmesini istemiştir. İstek üzerine yapılan çalışmada, Müslüman mükellefler M, gayrimüslimler G, ecnebler E ve dönmeler D şeklinde sıralanmıştır (Akar, 2000: 62). Şükrü Saracoğlu, 9 Kasım'da CHP grup toplantısında yaptığı konuşmada, bir devrim kanunu hazırladıklarını ve hazırladıkları bu kanunun amacının piyasayı yabancıların hâkimiyetinden kurtararak Türklerin hâkimiyetine vermek olduğunu ifade etmiştir. Onun bu ifadelerinden kısa süre sonra, 11 Kasım 1942'de Varlık Vergisi Kanunu çıkarılmıştır (Aktar, 2001: 147-148).

Bir defaya mahsus çıkarılan vergi, esas olarak Türk olmayanların varlıklarını hedef almıştır. 349,483 milyon liralık vergi bildirimi yapılan İstanbul'da, vergilerin yüzde 90'ı gayrimüslimlere ait vergilerden oluşmuştur. Bir milyon liranın üstünde vergi ödeyecek on bir mükellefin dokuzu gayrimüslim, ikisi dönmelerden oluşmuştur. En yüksek vergi miktarı, iki milyon lirayla gemi armatörlüğü yapan Binjamin ve Barzılay'a ve bir buçuk milyon lirayla Bezmenlere çıkarılmıştır. Vergilerin ödenmesi için mükelleflere on beş gün süre tanınmıştır. Vergilerini ödemek için Ermeniler 211, Yahudiler 151, Rumlar

124, Yabancılar 27, Müslümanlar ise 10 gayrimenkul satmıştır. Satılan gayrimenkullerin Müslümanlar 450, Ermeniler 24, Rumlar 20, Yahudiler ve diğer gayrimüslimler 13'ünü satın almıştır (Akar, 2000: 83-88; Aktar, 2001: 229-230).

1942'nin sonlarına doğru Almanya'nın savaştaki ilerleyişi durdurulmuş ve bundan sonraki sürecin müttefikler lehine gelişeceği anlaşılmıştır. Bu durum Türkçülerin faaliyetlerini sorgulamaya açmıştır. Hükümet, Ocak 1943'te *Türk Yurdu*, şubatta *Türk Amacı*, mayısta *Türk Sazı* ve *Gök-Börü* dergilerini kapatmıştır (Özdoğan, 2019: 172). Mayıs ayının sonlarına doğru Türkçülük, üzerinde durulması gereken bir problem olarak ülke gündemini meşgul etmeye başlamıştır. Faris Erkman'ın İstanbul'da yayımladığı *En Büyük Tehlike! Milli Türk Davasına Aykırı Bir Cereyanın İçyüzü* adlı broşür, Türkçüleri tartışmaların odağı hâline getirmiştir (Koçak, 2007: 211-212). Türkçülere yönelik ağır eleştirilerin bulunduğu broşürde, Türkçülüğün II. Wilhelm Almanya'sı tarafından icat edildiği, Türkçülerin Alman hayranı, CHP ve Kemalizm düşmanı oldukları, ırkçılık yaptıkları, devletin siyasi yönelimlerinin aksine hareket ederek emperyal hedefler için devleti savaşa sokmak istedikleri, demokrasi düşmanı ve totaliter rejim yanlısı oldukları iddia edilmiştir. Broşürdeki iddialar dile getirilirken Nihâl Atsız, Reha Oğuz Türkan ve Yusuf Ziya Ortaç ırkçılık, Emir Erkilet ve Peyami Safa Alman hayranlığı, Orhan Seyfi Orhon ise dinî irtica ve laiklik karşıtlığı üzerinden eleştirilmiştir (Erkman, 1943: 3-36). Düşüncelerinin ve kişiliklerinin hedef hâline getirildiğini gören Türkçüler, Erkman'a cevap yazıları yayımlamıştır. Orhan Seyfi Orhon, "*Maskeler Aşağı! En Büyük Tehlikenin İçyüzü*"⁵, İhsan Unaner, "En Büyük Tehlike Ne-

⁵ Erkman'ın iddialarını ve yazı üslubunu dikkatli bir şekilde inceleyen Orhan Seyfi, iddialara konu olan bilgilerin ve yazı üslubunun asıl mesleği ressamlık olan ve yazarlık geçmişi bulunmayan Erkman'a ait olamayacağı, broşürün bu konuda yetkin olan ve Türkçüleri sistemli bir şekilde takip eden birileri tarafından hazırlanmış olabileceği üzerinde durmuştur. Yazısında, Erkman'ın münafıklık yaparak Türkçülüğü hedef aldığını söyleyen Orhan Seyfi, Türkçülüğün Almanlar tarafından icat edilmediği, Türkçülerin Alman hayranı olmadığı, totaliter rejimi benimsemediği, emperyal amaç gütmeyeceği ve Türkçüler arasında ırkçılığı benimseyenler olsa da onların ırkçılığının Alman ırkçılığından farklı olduğunu ifade etmiştir. Orhan Seyfi'ye göre, *Gök-Börü* dergisinin Türk ırkının üstünlüğünü vurgulayan yazısını bütün Türkçüler için genellemek doğru değildir. Türkçülük, Ziya Gökalp'in dediği gibi ilmi, felsefi, bedii bir mektep, harsi bir mücadele ve teceddüt yoludur. Dolayısıyla Ziya Gökalp'i mürşit kabul eden Türkçüler ırkçı değildir. Yahudi düşmanı da değildir. Orhan Seyfi, ırkçı olmadıklarını vurguladıktan sonra ırk gerçeğini de göz ardı etmediklerini, milleti oluşturan unsurlar arasında ırkın hiçbir katkısı olmadığını söylemenin doğru olmayacağını, aksi hâlde Ahmet Emin Yalman ve Sabiha Zekeriya Sertel'in yanlış Türklük anlayışına alet olunacağını ifade etmiştir (Orhon, 1943a: 3-32).

dir?”⁶, Nihâl Atsız, “En Sinsi Tehlike”⁷, A. Ferhan Oğuzkan ve Zeynel İlhan, “Asıl Tehlike”⁸, Reha Oğuz Türkkan, “Solcular ve Kızılar”⁹, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, “Türkçülüğün Mahiyeti ve Başlangıcı”¹⁰ adlı yazıları yayımlayarak Erkman’ın iddialarının doğru olmadığını ifade etmiştir. Bu cevap yazılarından başka Çınaraltı dergisi hem tanınmış entelektüeller hem de gençlerle konuya dair bir anket yapmıştır. Gençlerle yapılan ankete, sonraları İslâmcı siyaseti ve siyonist Yahudilere yönelik eleştirileriyle tanınan Necmeddin Erbakan da katılmıştır. Konuyla ilgili anket sorularını yanıtlayan Erbakan, kendisinin Türkçü olduğunu, Türkçülüğün ırkçılık değil Ziya Gökalp’in ifade ettiği gibi din, dil, kültür ve vicdan birliği olduğunu ve *En Büyük Tehlike* adlı broşürdeki iddiaların doğru olmadığını ifade etmiştir (Işıklı, 1943: 8).

Konuyla ilgili Vatan gazetesinde “Asıl Tehlike Nedir?” başlıklı bir yazı kaleme alan Ahmet Emin Yalman, dış etkilere kaynaklanan sağ ve sol

⁶ Unaner, Türk ırkçılığının kendine özgü olduğunu ve Alman ırkçılığı ile ilgili olmadığını, ebedî şef Atatürk’ün Türk kanının asıllığına vurgu yaptığını, bu asil kanın bir dönmenin, bir Amerikan Yahudi’sinin veya Kızıl Tan’cılarının (Tan gazetesi) kanı olmadığını, Türkçülerin emperyalist amaçlar gütmeyip soydaşlarının hak ve menfaatlerini düşündüğünü, çünkü onların Kudüs’ün Yahudi’sinden, Şam’ın Arap’ından, Tahran’ın Acem’inden Türklere daha yakın olduğunu, aksini iddia edenlerin soysuz Yahudi bezirgâni kılıklı olduğunu ifade etmiştir (Unaner, 1943: 13-14).

⁷ Atsız, Erkman’ın Türkçüler hakkında kullandığı üsluptan ötürü bir Alman Yahudi’si gibi hareket ettiğini, Türkçülüğün Alman icadı olduğu yönündeki iddianın doğru olmadığını, Türk ırkçılığı ile Alman ırkçılığının birbirinden farklı olduğunu ifade etmiştir. Atsız’a göre, Türkçülüğün dört büyük şahsiyeti olan Ali Suavi, Süleyman Paşa, Ziya Gökalp ve Rıza Nur’dan hiçbirisi Alman kültüründen etkilenmemiştir. Ayrıca ilk Türkçü olan Ali Suavi zamanında II. Wilhelm henüz tahta çıkmamıştı. Ayrıca Alman ırkçılığı sadece Yahudilere karşı iken Türk ırkçılığı bütün milletlere karşıdır. Bu ırkçılık, Türklüğün ihtiyaçlarından doğmuştur. Çünkü Türklere, senelerce atalarının kaniyle, diniyle ve geleneğiyle toprağa bağlı olmayan pasaport vatandaşlarının ihanetiyle karşılaşmıştır. Bundan dolayı Türkçüler ırkçı olmuştur. ırkçı Türkçülerin isteği, Türk düşünce ve ahlak hayatında Türk ırkından olanların rol oynaması ve Yahudi Sabiha Zekeriya’nın çıkıp dedelerinin kaniyle bu vatana bağlı olmadığını söyleyememesidir (Atsız, 1992: 59-66).

⁸ Oğuzkan ve İlhan, Türkçülüğün Kayzer veya Führer’in etkisinde olmadığını, Tanzimat’tan bu yana Türk entelektüellerinin yaptığı çalışmalara dayandığını ve gerçek bir Türkçünün yabancı milletlerin uşağı olamayacağını ifade etmiştir (Oğuzkan ve İlhan, 1943: 10-30).

⁹ Türkkan, komünistlere uzun ve detaylı eleştirilerde bulunduğu yazısında, Erkman’ın Çerkez asıllı bir komünist olduğunu, onun imzasıyla yayımlanan broşürün gerçekte ona değil Tan gazetesine ait olduğunu ve asıl hedefin Türkçülüğün gözden düşürmek olduğunu ifade etmiştir (Türkkan, 1943: 32-62).

¹⁰ Fındıkoğlu, Erkman’ın sûret-i haktan görünerek gençleri zehirlemeye çalıştığını, Türkçülüğün Wilhelm Almanyası’nın icadı olmadığını, Türklere kendi siyasi ve sosyal şartlarının sonucunda geliştiğini, Yahudilerin Filistin’de milliyetçilik ve Yahudicilik yapmaları, Germen tehlikesine karşı Slavların Moskova’da Slavizm kongresi düzenlemeleri, kendileri açısından nasıl makul karşılanıyorsa Türkçülüğün de aynı doğal ve deruni şartlardan oluşan makul bir düşünce tarzı olduğunu ifade etmiştir (Fındıkoğlu, 1943: 3-5).

faaliyetlerin ülkede ikilik oluşturduğunu, doğru olanın bu cereyanlar değil milletin kendi ihtiyaçlarından doğmuş, iyi imtihanlardan geçmiş millî yol olduğunu ifade etmiştir (Yalman, 1943: 1-2). Sinop Milletvekili Cevdet Kerim İncedayı, TBMM’de söz alarak Dışişleri Bakanı Numan Menemencioğlu’na “En Büyük Tehlike” adlı broşür hakkındaki düşüncelerini sormuştur. İncedayı’nın sorusunu yanıtlayan Menemencioğlu, Cumhuriyet Halk Partisinin altıncı büyük kurultayında kabul edilen “Millet, dil, kültür ve ülkü birliği ile birbirine bağlı vatandaşların teşkil ettiği içtimai ve siyasi bir bütündür” ilkesinin Türkiye’nin düsturu olduğunu, Türkiye dışında kalan Türklere yalnızca refah ve saadet temenni edeceklerini, Türkçülüklerinin Türkiye sınırları içindeki Türklerle sınırlı olduğunu ifade etmiştir (Cumhuriyet, 1943: 1-2). Menemencioğlu’nun düşüncelerini köşesine taşıyan Falih Rıfkı Atay, *Ulus* gazetesinde yazdığı “Türküz, Türkçü ve Türkiyeciyiz!” başlıklı yazısında, ırkçı olmadıklarını ve sınır dışında bir dava peşinde koşmadıklarını, Türk milliyetçiliğinin yabancı tesirlerle farklı istikametlere çekilmek istendiğini belirterek yabancı tesirlerde olmayan, toplumu birleştiren ve bütünleştiren, kapsayıcı bir milliyetçilik anlayışından bahsetmiştir (Atay, 1943: 1-3).

1944’te, Almanların yenilgisinin kesinleşmesi, Türkçülüğe yönelik kamuoyu baskısını arttırmış ve devlet müdahalesini getirmiştir. İçişleri Bakanı Hilmi Uran, 18 Mayıs’ta İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığına gönderdiği yazıda, Örfi İdare Kanunu’ndaki hükümlere göre Turancılara yönelik kanuni takibat yapılmasını istemiştir (Mumcu, 2021: 52-53). Gazeteler, 19 Mayıs’ta, Nihâl Atsız, Reha Oğuz Türkkkan, Zeki Velidi Togan ve Hasan Ferit Cansever’in İstanbul’daki evlerinde yapılan aramalarda rejim aleyhtarı, ırkçılık ve Turancılık maksatlı gizli bir cemiyete ait belgeler tespit edildiğini duyurmuştur (Akşam, 1944: 1; Son Posta, 1944: 1-3). Aynı gün, Gençlik ve Spor Bayramı etkinliklerinde uzun bir konuşma yapan Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Turancılığın son zamanların zararlı ve hastalıklı bir düşüncesi olduğunu, Turancıların Türkiye’yi komşularıyla düşman yapmak istediğini, Türkiye’nin millî politikasının ülke dışında sergüzeşt aramak olmadığını, “şuursuz ve vicdansız fesatçılar”ı karşı Cumhuriyet’in bütün tedbirlerini kullanacaklarını ifade etmiştir (Cumhuriyet, 1944: 1-2). İnönü’nün konuşması, Türkçülere yönelik operasyonun başlangıcı olmuştur. Aralarında Nihâl Atsız, Zeki Velidi Togan, Reha Oğuz Türkkkan, Alparslan Türkeş, Orhan Şaik Gökyay ve Hikmet Tan-yu’nun¹¹ da bulunduğu yirmi üç kişi tutuklanmış ve İstanbul Sıkıyönetim

¹¹ Bu sıralarda memur olan Hikmet Tanyu, daha sonraki yıllarda yaptığı akademik çalışmalarla Türkiye’nin ilk dinler tarihi doktoru olmuştur. Tanyu, akademik kariyeri sırasında da Türkçülük hassasiyetini sürdürmüş ve *Tarih Boyunca Yahudiler ve Türkler* adlı eserinde, hiçbir zaman

Mahkemesinde açılan ırkçılık ve Turancılık davasında yargılanmıştır. Yargılananlar hakkında en önemli suçlama, *Gürem* adlı gizli bir örgüt kurdukları ve hükûmete darbe yapmayı amaçladıklarıdır. Yargılananlardan Nihâl Atsız, Zeki Velidi Togan, Reha Oğuz Türkkan, Alparslan Türkeş, Fethi Tevetoğlu, Necdet Sançar ve Cemal Oğuz Öcal 29 Mart 1945'te hapis cezalarına çarptırılırken Hikmet Tanyu'nun da aralarında bulunduğu on üç kişi serbest bırakılmıştır. Hapse mahkûm olanlar karara itiraz etmiş, itirazın değerlendirilmesi 25 Ekim 1947'de tamamlanarak serbest bırakılmalarına karar verilmiştir (Mumcu, 2021: 64-75).

İkinci Dünya Savaşı sona erdikten sonra, yeni bir dönem başlamıştır. Bu yeni dönemde, Yahudilerin Türklüğe entegrasyonu yönünde yeni gelişmeler yaşanmıştır. Bazı Yahudiler siyasi alanda temsil faaliyetlerine girişip CHP'den milletvekili adayı olurken (Levi, 1996: 151) bazıları da orduda görev almak için Harp Okullarına başvurmuştur (Bali, 2005b: 489). Diğer taraftan Türkiye ve dünya gündemini Filistin'deki Yahudi-Arap mücadelesi meşgul etmeye başlamıştır (Cumhuriyet, 1945a: 1-3, 1945b: 1-3).

Orhan Seyfi Orhon'un Türkçülük Anlayışı

Orhan Seyfi Orhon'un Türkçülük anlayışı, Ziya Gökalp etkisinde gelişen, dile önem veren, dinden güç alan ve ırkçılıktan uzak duran bir Türkçülüktür. Ziya Gökalp'ı "Türk irfanı" olarak adlandıran Orhan Seyfi'ye göre, Türkçülük, Türk tarihi, Türkçe hutbe, hece vezni, millî iktisat, vakıflar, Darülfünunun geleceği, kadın meselesi ve köycülük başta olmak üzere pek çok önemli konu, onun yumuşak ellerinde ilk güzel şeklini almıştır (Orhon, 1941a: 3). İçinden ışıklar saçan bir Hitit heykeline benzeyen Ziya Gökalp, kendisine Türkçülüğün en değerlisinin dilde milliyetçilik olduğunu öğretmiştir (Donbay, 2009: 117).

Kendi Türkçülük anlayışının referans noktası olarak Ziya Gökalp'ı kabul eden Orhan Seyfi, bu Türkçülük anlayışının ne olduğu ve ne olmadığı hakkında değerlendirmeler yapmıştır. Orhan Seyfi'ye göre, Türkçülük, inkılapçı bir düşüncedir. Türk milletinin yaşaması ve gelişmesi için gereken inkılâpları gerçekleştirmektir. Geri ve muhafazakâr bir zihniyetle yenilik karşıtı olmak değildir (Orhon, 1943c: 3). Türkçülük, Türk milletini, onun anane ve âdetlerini, sevinç ve kederlerini, zevk ve mukaddesatını sevmek ve saymaktır (Orhon, 1941b: 1). Türkçülüğün millet anlayışı, ırk, kan ve şecereye değil din, hars ve vicdan birliğine dayanmaktadır (Orhon, 1943d: 3). Türkçüler, ırkçı,

Türkçülerin fiili Yahudi düşmanlığı yapmadığını ancak bazı Yahudilerin Türkçülük ve Türkiye aleyhinde faaliyetlerde bulunduğunu ifade etmiştir (Tanyu, 2005: 312-332).

emperyalist ve Yahudi düşmanı değildir. Türkçüler sadece, millî ekonomiye zarar veren cemaat zihniyetli ve cemaat teşkilatlı Yahudilere karşıdır. Gerçek Türkçülük, Başbakan Şükrü Saracoğlu'nun ifade ettiği gibi azalan ve azaltan değil çoğalan ve çoğaltan Türkçülüktür (Orhon, 1943b: 3). Orhan Seyfi'ye göre, gerçek Türkçü olmak, samimi ve dindar bir Müslüman olmaktan geçer. Türk milleti çoğunlukla Müslümandır. Türk milletinin mukaddesatına bağlı olanların onun dinine kayıtsız kalması söz konusu olamaz. Bu nedenle hem Türkçü hem dinsiz olunamaz. Çünkü din, milliyeti meydana getiren unsurların tamamına sirayet etmiştir. Bundan dolayı mimarimizi seyredip edebiyatımızı okurken, musikimizi dinleyip tarihimizi tetkik ederken ırkımızda, âdetlerimizde, ahlâkımızda, anane ve esatirimizde, dahası bütün maddi ve manevi hayatımızda din duygusundan uzak kalmamız mümkün değildir. Süleyman Çelebi'nin mevlidinden bir şey anlamayan, İtrî'nin tekbirini hissetmeyen ve Yunus Emre'nin ilahilerini dinlemeyen bir kişinin Türklüğünden şüphe duyulmalıdır. Dolayısıyla Türkçülüğün dayandığı kuvvetlerin başında din duygusu gelmektedir. Ancak bu noktada belirtilmesi gereken önemli bir husus vardır ki o da Türk toplumunun din ile ilgisi olmayan taassupla mücadele sırasında, dinî duygular bakımından zaafa uğramış olmasıdır. Türkiye Cumhuriyeti, laikliği benimsemekle dini, istismardan ve menfaate alet olmaktan kurtarmış, yüksek ve saygıdeğer bir mevkiye yükseltmiştir (Orhon, 1942d: 3).

Türkçülüğün ne olduğunu ve ne olmadığını belirten Orhan Seyfi, Türkçülüğün amacını da belirtmiştir. Ona göre, Türkçülüğün iki önemli amacı vardır. Bunlardan biri, Batı medeniyetine girmek, diğeri ise Türk harsını kuvvetlendirmektir. Çünkü geçmişe bağlanıp kalmak ve Batı medeniyetine düşman olmak, kozmopolitleşmek ve soysuzlaşmak kadar Türkçülük ülküsüne terstir. Milletinin maddi ve manevi olarak yükselmesini istemeyen bir kişi gerçek bir Türkçü olamaz. Batı medeniyetine girmekten maksat, Batı'nın bilgisini, tekniğini ve konforunu millî bünye üzerinde inşa ederek çağdaş bir millet olmak, medeniyetçe yükselmek ve harsça kuvvetlenmektir. İnkılâp hükûmeti de on dokuz yıldan bu yana bu doğrultuda gayret göstermiştir (Orhon, 1942a: 3).

Orhan Seyfi Orhon'un Yahudiler Hakkındaki Düşünceleri

Orhan Seyfi Orhon'un Yahudiler hakkındaki düşünceleri, İslâmî hoşgörüyle beslenen, ırkçılıktan uzak duran, devletin ekonomik ve kültürel hassasiyetleriyle paralellik gösteren Türkçülük anlayışı doğrultusunda şekillenmiştir. Devletin ekonomik ve kültürel alanda uyguladığı Türkçülük politikaları, Orhan Seyfi Orhon'un Yahudilere yönelik eleştirilerinde kendisini gös-

termiştir. Trakya Olayları, Millî Korunma Kanunu, Varlık Vergisi ve Türkçe konuşma meselelerinde devletin gösterdiği Türkçü hassasiyet, Orhan Seyfi Orhon tarafından benimsenmiş ve bu doğrultuda Yahudiler hakkında değerlendirmeler yapılmıştır. Bu değerlendirmeler yapılırken Yahudileri dinsel ve ırksal açıdan rencide edecek ifadelerden kaçınılmış, onların davranışlarının niteliği üzerinde durulmuştur. Orhan Seyfi Orhon bu genel tutumunun yanı sıra özel olarak dönme kökenli Ahmet Emin Yalman ve Sabiha Zekeriya Sertel'e Türkçülük üzerinden eleştiriler yöneltmiş ve onların millî varlığa tehdit oluşturduğunu düşünmüştür.

Trakya Olaylarının hemen öncesinde Yahudilerin basında eleştiri konusu olduğu sıralarda, Orhan Seyfi Orhon, 24 Mayıs 1934'te *Akbaba* dergisinde “Ne Zannediyorlar?” başlıklı bir yazı yayımlayarak rüşvet verirken yakalanan iki Yahudi'den bahsetmiştir. Orhan Seyfi'ye göre, Batılı kapitalistlerin ayak simsarı olan Metr Salem ile meslektaş ve ortağı olan Leon Faraci, Ankara'da bir Türk memuruna rüşvet verirken yakalanmıştır. Bir zamanlar Osmanlı devlet adamlarını uşak gibi kullanan Metr Salem için Türkiye, eski şark olduğundan burada istediği her şeyi yaptırabilmek için iki parmağını kırırdatarak Batı'ya göz kırpmak yeterli olmuştur. Bu sayede imtiyazlar alınmış, istikrazlar yapılmış ve devletin ekonomik varlığı ortadan kaldırılmıştır. Türkler bu işaretin bedelini nesilden nesle aktarılan bir borç şeklinde ödemek zorunda kalmıştır. Yılın dokuz ayını Avrupa'da geçiren Metr Salem, çıkmaza giren bir şirket işi nedeniyle Ankara'ya gitmiş, daha önceki yöntemi uygulayarak iki parmağını oynatıp Avrupa'ya göz kırpmaya çalışırken Cumhuriyet zabıtası onu bileğinden yakalamıştır. Bu olayın önemli tarafı kapitalistlerin Türkleri hala geçmişteki gibi algılamalarıdır. Çünkü onlar, Türkiye'de basit kurnazlıklarla ekonomik dalavereler çevrileceğine inanmamış olsalardı bu yaşlı Yahudi'yi Ankara'ya göndermezlerdi. Orhan Seyfi, yazı boyunca dün ile bugünün farklı olduğunu, dün yaşananların bugün tekrar edilmediğini vurgulamıştır. Ona göre, bu faaliyetlerde bulunanlar, Osmanlı Devleti'nin yıkıldığının ve yeni bir rejimin kurulduğunun farkında değildir. Artık Ankara, Babı-ali değildir. Orada Talat Paşa ve Halaçyan Efendi olmadığını, saltanatın yıkıldığını ve millî hükûmetin kurulduğunu belirten Orhan Seyfi, bu gerçeği anlayamadan Ankara'ya gelenlerin kafalarına kaka kaka Türkiye inkılâbının anlamını anlatacaklarını ifade etmiştir (Orhon, 1934a: 3).

Trakya Olaylarından hemen sonra Yahudilere yönelik Türkçe konuşmama eleştirileri başlamış, Orhan Seyfi Orhon da bu konuda Yahudileri eleştiren ve onları samimiyetlerini göstermeye davet eden bir yazı yayımlamıştır. Orhan Seyfi Orhon, 13 Eylül 1934'te *Akbaba* dergisinde yayımlanan

“Kalp ile Tasdik.. Ve..” başlıklı yazısında, Yahudilerin Türkçe konuşma konusundaki yetersizliklerini gündeme getirmiştir. Orhan Seyfi’ye göre, Yahudiler tarafından kurulan Türk Kültür Cemiyeti, yakın zamanda gerçekleşen Yahudi dinî bayramında, sinagoglarda, Türkçe konuşmayı teşvik eden bildiriler dağıtmıştır. Onların bu girişimi, oldukça gerekli ve yerinde bir faaliyettir. Çünkü İstanbul’u Şanghay gibi uluslararası bir liman durumuna sokan dil karmaşasının herkesi ne kadar öfkeliendirdiği ortadadır. Çok konuşan bir millet olan Yahudilerin dillerindeki yabancılık ise herkesten çok Türkleri üzmektedir. Kırk, elli yıldan bu yana beşikteki çocuklara kadar Fransızca öğrenen Yahudiler ne yazık ki bir türlü Türkçe öğrenememiştir. Kendilerine bu konuda bir eleştiri yöneltildiğinde ise herkesten fazla Türk olduklarını, vicdanlarından şüphe edilmemesi gerektiğini ve Türkiye’de yaşamaktan memnun olduklarını söylemektedirler. Yahudilerin millî imanlarından şüphe etmeye kimsenin hakkı yoktur ancak imanın gerçek bir iman olabilmesi için iki şeye ihtiyaç vardır. Bunlar: kalp ile tasdik ve dil ile ikrardır. Bütün Yahudi vatandaşların Türklüğü kalp ile tasdik ettiğini ifade eden Orhan Seyfi, bu imanın geçerli olabilmesi için dil ile ikrar edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Çünkü ona göre, Türkçe konuşarak imanlarını ikrar etmeyen Yahudilerin imanları yarım kalacağından onlara mümin değil münafık denecektir (Orhon, 1934b: 3).

Türkçe konusunda eleştirel yazılar yazmaya devam eden Orhan Seyfi Orhon, 28 Şubat 1935’te *Akbaba* dergisinde yayımlanan “Salamonla Konuşmalar” başlıklı yazısında, fıkra üslubuyla Yahudileri eleştirmiştir. Yazıyı, Fiske müstearıyla kaleme alan Orhan Seyfi, sağlık konusu üzerinden Salamon adlı Yahudi’nin bozuk Türkçesini, cimriliğini ve paragözlüğünü eleştirmiştir (Orhon, 1935a: 16). Orhan Seyfi, aynı dergide 15 Haziran’da yayımlanan “Namuslu Baba” başlıklı yazısında, yine bir fıkra üslubuyla Salamon ve oğlu İzak’ın bozuk Türkçeleri ile para konusundaki hilelerini anlatmıştır (Orhon, 1935b: 9).

1940’ta Millî Korunma Kanununun çıkarılması, Yahudilerin ekonomik faaliyetlerini eleştiri konusu hâline getirirken Türkçe konuşmamaları tekrar gündeme gelmiştir. Orhan Seyfi Orhon her iki durumu da yazılarına yansıtarak Yahudilere yönelik kamuoyu baskısının oluşmasına katkıda bulunmuştur. Orhan Seyfi Orhon, 1 Ağustos 1940’ta *Akbaba* dergisinde yayımlanan “Vatandaş, Türkçe Konuşmal!” başlıklı yazısında, ironik bir yöntem kullanarak Türkçe konuşmamaları nedeniyle Yahudileri ve diğer azınlıkları eleştirmiştir. Orhan Seyfi’ye göre, Ayaspaşa’da Almanca, Maçka’da Fransızca, Deküstasyon’da İtalyanca, Maksim’de İspanyolca ve Beyker’de İngilizce konuşan sahte vatandaşlar, Türkçe konuşmamalıdır. Onlar Türkçe konuşup

Türk diline, Türk devletine karışmış olsaydı İstiklâl harbi nasıl gerçekleştirilir, saltanat nasıl ortadan kaldırılır, Lozan sulhu nasıl imzalanır ve cumhuriyet nasıl ilan edilirdi? Majino'yu içeriden yıkıp Lehistan'ı bir baştan diğerine yakan, Flandr'da cepheyi bırakan bu sahte vatandaşların beşinci kol (casusluk) faaliyetleridir. Öyle ki bu faaliyetleriyle onlar, hürriyetin zaafı, demokrasinin yüzkarası, müsavat ve adaletin zararı, nifak, hile ve sabotajın ta kendisidir. Sahte vatandaşların, Fransızca düşünmeye, İngilizce gülmeye, Almanca konuşmaya, İtalyanca kavga etmeye ve İspanyolca mırıldanmaya devam etmelerini söyleyen Orhan Seyfi, gerçek Türk vatandaşlarının zaten Türkçe konuştuklarını ve onların millî varlığını koruyabilmesi için sahte vatandaşları dillerinden tanıyarak kendinden ayırt etmesi gerektiğini ifade etmiştir (Orhon, 1940a: 3).

Orhan Seyfi Orhon, bu yazının devamı niteliğinde, 21 Kasım 1940'ta *Akbaba* dergisinde “Bir Muhtekir Aranıyor!” başlıklı yazısını yayımlamıştır. Yahudilerin ve diğer azınlıkların vurgunculuk yapmakla suçlandığı bir sırada bu konuya değinen Orhan Seyfi, onlara yönelik beşinci kol suçlamasını devam ettirmiştir. Orhan Seyfi'ye göre, Türk ekonomisini zor duruma sokan muhtekir, 1.58-1.59 boy, 1.85 göğüs, 2.85 karın, 47 santim boyun ölçüsü olan, ayaktayken göbeği üstünde oturuyormuş gibi oturuyorken de ayaktaymış gibi görünen, iri, bulanık ve patlak gözlü, renksiz ve seyrek saçlı, ensesinde üç katmer bulunan koca gerdanlı bir tiptir. Bu muhtekir, özel marka sigara içen, Avrupa gezilerinde kendisine uydurma sıfatlar yakıştıran, ülkenin batacağını düşündüğü için parasını İsviçre bankalarına yatıran, hacizden korktuğu için gayrimenkullerini gizleyen, borsa oyunları, yabancı şirket komisyonculukları ile devletin itibarını bozacak spekülasyonlar yapan ve beşinci kol faaliyetlerinde bulunan bir kişidir (Orhon, 1940b: 3).

Orhan Seyfi Orhon, İkinci Dünya Savaşı'nın giderek ağırlaşan ekonomik koşullarında, Yahudilerin yeniden vurgunculukla suçlandığı sıralarda, Yahudileri eleştiren yazılar yayımlamıştır. Orhan Seyfi Orhon, 26 Şubat 1942'de *Akbaba* dergisinde yayımlanan “Yurddaşlar!” başlıklı yazısında, Başbakan Refik Saydam'ın 2 Şubat'ta radyodan halka seslenirken kullandığı “Aziz Yurddaşlarım!” ifadesinden hareketle, Yahudilerin ve diğer azınlıkların yurttaşlık durumlarını sorgulamıştır. Orhan Seyfi'ye göre, Türkiye'de, asırlardan beri Türkçe konuşmamakta ısrar eden ve sadece yurttaş olanların kalplerine nüfuz edebilmek için onlara İngilizce, Almanca, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca, Rusça, Lehçe, İbranice, Süryanice ve Esperantoca hitap etmek gerekmektedir. Türkçe onlar için bir kültür dili değil bir ticaret dili olmuştur. Depolarına gizlice erzak yağın, spekülasyonla altın fiyatlarını yükselten,

hiçbir şey üretmeyen, kütüphanelerimize herhangi bir eser kazandırmayan bu yurttaşlar, kazandıkları paraları da Avrupa seyahatlerinde harcamıştır. Türk olmayanların bu zararlı faaliyetlerinin artık sonlanması gerektiğini düşünen Orhan Seyfi, ülkenin zenginliğini ceplerinde taşıyan bu bir avuç yurttaştan gerçek birer yurttaş olmalarını istemenin Türklerin hakkı olduğunu ifade etmiştir (Orhon, 1942b: 3).

Orhan Seyfi Orhon, 23 Nisan 1942’de *Akbaba* dergisinde yayımlanan “Yahudi Vatandaşlar” başlıklı yazısında, ülke kaynaklarının Yahudilerin tekelinde olmasına karşı çıkmıştır. Yazısına Yahudi aleyhtarı¹² olmadığını Yahudi vatandaşlardan zarar veya yarar görmediğini ve onları sevdiğini söyleyerek başlayan Orhan Seyfi, onların davranışlarında son zamanlarda gerçekleşen değişiklikten duyduğu memnuniyetsizliği ifade etmiştir. Orhan Seyfi’ye göre, Yahudiler, zeki, çalışkan ve cana yakındır. Menfaat ihtilafı olmadığı sürece istenildiği kadar samimi olunabilecek, zararları ise menfaatleri kadar gerçekleşecek insanlardır. Ancak son zamanlarda Yahudilerin ahlâkı değişmiştir. Önceleri gösterişi ve israfı sevmeyen, Türkler taksitle elbise yaptırırken paltosunu çevirip giyen, Türkler otomobile binerken ayakbılarını yamatan, Türkler borç harç sayfiyeye giderken mağazasında paracıklarını sayan, Türkler yerken bakan Yahudiler değişmiştir. Şimdi, Türkler yutkunurken yiyen, Türkler yazın şehirde pineklerken sayfiyeye giden, Türkler delik ayakkabı ile yürürken otomobile binen, Türkler eski elbiseleri çevirip giyerken son moda elbiseler giyen Yahudiler gelmiştir. Kızına kazak ördürmek için yün almak isteyen, gelinine rob yaptırmak için keten almak isteyen, dahası ruj, pudra ve çorap almak isteyen Türkler, bitti cevabıyla karşılaşmaktadır. Çünkü Yahudiler almıştır. Büyükada’da ev, Suadiye’de ise oda kalmamıştır. Neden? Çünkü Yahudi vatandaşlar tutmuştur. Kömür ticareti yapılacaksa kömür, demir ticareti yapılacaksa demir, gazetecilik yapılacaksa ilan, matbaacılık yapılacaksa mürekkep ve tüccarlık yapılacaksa para, Yahudilerin elindedir. Bu durumu sinir bozucu olarak değerlendiren Orhan Seyfi, Yahudilerin hemen her yeri istila ettiğini ifade etmiştir. Ona göre, Boğaziçi’nde hava almak için Büyükdere’de bir gazinoya gidildiğinde, Yahudiler oraya çoktan yerleşmiş oluyor. Gece, Park Otel’de bir çay içilmek istendiğinde, bütün masaları Yahudiler dolduruyor. Humma nöbetini andıran bu durumdan kurtulmak için Uludağ’ın zirvesine çıkılmak istendiğinde, Yahudiler orada kayak yapıyor. Uludağ’dan inip Çekirge Otel’ine koşulduğunda Yahudiler şezlonglara çoktan kurulmuş oluyor. Bu durumda vatanın nimet-

¹² Antisemit olmadığını vurgulamak istemiştir.

lerini bir kere tatmak için elleri göklere kaldırıp Allah'tan Yahudisiz bir yer ihsan etmesini istemekten başka çare kalmıyor (Orhon, 1942c: 3).

Orhan Seyfi Orhon, 10 Eylül 1942'de *Akbaba* dergisinde yayımlanan "Azlık Meselesi" başlıklı yazısında, önceki yazısındaki şikayetlerini devam ettirmiş, Türklerin, Türk olmayanlar karşısında azınlık oluşturduğunu, İstanbul'un en önemli ve müreffeh semtlerinde Türklerin azınlıkta kaldığını ifade etmiştir. Orhan Seyfi'ye göre, Türkiye'de, yoksul, zavallı, yurdunun ücra köşelerine atılmış, itibarı kalmayan, dili konuşulmayan, âdetleri hor görülen, kazancı elinden alınan, yaşlılarına saygı, gençlerine sevgi gösterilmeyen bir azlık vardır. Salonlar, pazarlar, krediler ona kapalıdır. En verimsiz işleri yapıp en ağır mükellefiyetleri yüklenir. En tehlikeli işleri yapar ve şikayetsiz her işe katlanır. Yiğit, fedakâr ve asil insanlardan oluşan bu azlığın adı Türk azlığıdır. On sekiz milyon vatandaşın on yedi milyonu Türk'tür ancak sermayede, refahta ve itibarda azlıktır. Apartman sahibi onların, bankada kredisi bulunanların, ayda beş yüz, bin, beş bin lira kazananların, kasasında elli bin, yüz bin, beş yüz bin olanların yüzde kaç? Türkler, Maçka'da, Ayaspaşa'da, Büyüka'da ve Anadolu Kulübü'nde azlıktır. Ada vapurunun lüks kamarasında oturacak yer, Park Otel'de yemek yiyecek masa bulamamaktadır. Taksim gazinosu, Tarabya, Tokatlıyan, Suadiye, Bursa'da Çelik Palas, Ankara'da Ankara Palas, Yalova'da Termal Otel'de Türkler azlıktır. Türkler sayısal olarak fazla olsa da keyfiyet olarak azlıktır. Bir sürüye iki kurt girse kurtlar azlıkta kalmaz. Türklerin nitelik bakımından azlık olduğunu vurgulayan Orhan Seyfi, yazısında Yahudi adını hiç zikretmemiş olsa da yazısına eklediği vurgunculuk yapan Yahudi karikatürüyle, nitelik bakımından çokluk olanlardan kimleri kastettiğini dolaylı bir şekilde ifade etmiştir (Orhon, 1942e: 3).

Orhan Seyfi Orhon, 24 Eylül 1942'de *Akbaba* dergisinde yayımlanan "Kelle İstiyorum!" başlıklı yazısında, piyasadaki vurgunculuğa sert sözlerle karşı çıkmıştır. Orhan Seyfi'ye göre, kendisi bir tavuk kesilirken bakamamasına, bir karınca ve bir sineği öldürememesine rağmen vurgunculuk karşısında, yumrukları sıkılmış, dişleri kısılmış, at meydanında kazan kaldıran Yeniçeriden daha öfkeli bir şekilde kelle istemektedir. Pirincin, şekerin, yağın, pamuğun fiyatını yükselten, una toprak, pirince kum, süte su katan, altın ve gayrimenkul spekülasyonu yapanların hakkı, para cezası, dükkân kapatılması veya hapis değil yağma, falaka, müsadere veya ölüm olmalıdır (Orhon, 1942f: 3). Orhan Seyfi Orhon, bu yazısının devamı niteliğinde, 31 Aralık 1942'de *Akbaba* dergisinde, "Yurttaşları Teselli" başlıklı yazısını yayımlamıştır. Yazısında Yahudileri ve diğer azınlıkları isimlerini anmadan eleştiren

Orhan Seyfi, onların gönülsüz bir şekilde ödedikleri Varlık Vergisi'nin canlarını bu topraklar için feda edenler düşünülürken bir zorunluluk olduğunu vurgulamıştır. Orhan Seyfi'ye göre, Varlık Vergisi'ni gönülsüz bir şekilde ödeyen kişiler, kendisiyle karşılaştığında öfkeli bir şekilde vergiden duydukları memnuniyetsizliği, kendilerinin de Türkiye'yi sevdiklerini ancak vergiyi ödeyebilmek için hanlarını, apartmanlarını, otomobillerini, vapurlarını, elmaslarını ve incilerini satmak zorunda kalacaklarını içlerini çekerek anlatmaktadırlar. Kendisine sitemde bulunanlara bu verginin verilmesi gerektiğini belirten Orhan Seyfi, milyonlarca lira ödemenin ne demek olduğunu sorduklarında, kendisinin bunu bilmediğini ancak Trakya'da, Çanakkale'de, Sakarya'da, Kafkasya'da, Filistin'de ve Suriye'de seve seve canlarını feda edenleri bildiğini, apartmanları, hanları verenleri tanımadığını ancak gençliğini, sağlığını vatan için feda edenleri bildiğini, otomobilleri, vapurları verenleri tanımadığını ancak vatan için kollarını, bacaklarını feda edenleri bildiğini, elmasları, incileri verenleri tanımadığını ancak vatan için gözlerini feda edenleri bildiğini ifade etmiştir. Orhan Seyfi'ye göre, vatan için kendini feda edenler olmasaydı Varlık Vergisi ödeyenlerin rahatı, serveti ve emniyeti de olmazdı. Vatan için kendini feda edenler, feda ettiklerini geri almayı düşünmeden feda etmiştir ancak Varlık Vergisi ödeyenler iki, üç veya beş sene sonra verdiklerini faiziyle birlikte geri alacaktır. Bu nedenle verdikleri paraları güle güle, sevine sevine ve oynaya oynaya vermelidir! (Orhon, 1942g: 3).

Türkçülüğün kamuoyunda tartışıldığı, Türkçülerin baskı altına alındığı sıralarda Orhan Seyfi Orhon, sitemli ve eleştirel bir mektup kaleme almıştır. Orhan Seyfi Orhon, 26 Mayıs 1943'te Halide Nusret Zorlutuna'ya yazdığı mektupta, Türkçülüğün karşısında yer alan kişilerden bahsettikten sonra Türkiye'nin Yahudilerin, Ermenilerin ve Rumların sömürgesi olduğunu ifade etmiştir. Orhan Seyfi'ye göre, eserlerinde işçilere, yoksullara ve köylülere acıyan, merhamet ve şefkat duyguları ifade eden Şükûfe Nihal, Avrupa'dan kovulan, sömürgeye dönüşen ve Rusya'da zulme uğrayan Türklere acılamakta, Türklerin mukaddesatına kayıtsız kalarak Müslümanlığa omuz silmektedir. Daha önceleri siyasi hırsları nedeniyle Turancılık diye bağırarak "maskara" Halide Edip Adivar, istediği mevkiyi elde edemeyince Avrupa'ya kaçmış ve sonra da Türkçülüğü terk ederek insaniyetçi olmuştur. Yetmiş yaşına geldiği halde millî hidayete ulaşamayan Hüseyin Cahid Yalçın da onunla aynı fikirdedir. İngiliz muhipliği nedeniyle Rusya'yı öven, Rusya ile İngiltere'nin arası açılınca da Rusya'yı eleştiren Hüseyin Cahid, söz konusu Rusya'nın Türkleri mahvetmesi olunca hiçbir infial duymamaktadır. Bununla da yetinmeyip "Yahudi bozması" Ahmet Emin Yalman ile kol kola onun Va-

tan gazetesinde yazılar yazmaktadır. Tan gazetesinden Sabiha Zekeriya Sertel hem dönme hem komünist hem de Türk düşmanıdır. Kızını, Amerikalı bir Yahudi ile evlendirmiştir. Türkiye ise iktisadi açıdan Yahudilerin, Rumların ve Ermenilerin sömürgesidir (İşli, 2020).

Orhan Seyfi Orhon, 3 Temmuz 1943'te *Çınaraltı* dergisinde yayımlanan "Tan Gazetesi" başlıklı yazısında, Faris Erkman'ın *En Büyük Tehlike!* adlı broşürünü sayfalarına taşıyan Tan gazetesi ve Sabiha Zekeriya Sertel'i eleştirmiştir. Orhan Seyfi'ye göre, Erkman'ın broşürünün etkisini kaybetmemesi için detaylı bir makale yayınlayan Tan gazetesi, yazının baş tarafına, Yahudi muştası (yumruk atmak için kullanılan demir) türünden "Bu tehlikeye karşı mutlaka uyanık bulunmamız lazımdır" başlığını koymuştur. Orhan Seyfi, Tan gazetesinin bu girişimini Türkçülük açısından bir tehdit olarak görmüş ve Tan'ın fikir cephesini yöneten Sabiha Zekeriya Sertel'i hedef almıştır. Sertel'e olan kızgınlığını ve eleştirilerini ironik bir üslupla dile getiren Orhan Seyfi, Türk gençlerinin artık Türkçülükten vazgeçip sırtüstü yatabileceklerini, Sabiha Zekeriya Sertel'in yazılarını okuyup onun işaret ettiği sol taraftan gidebileceklerini ve bu konuda endişe etmemeleri gerektiğini çünkü onları Türkçü ve Türk olmayan Sabiha Zekeriya Sertel'in müdafaa edeceğini hatta bununla da kalmayıp gerektiğinde Amerikan Yahudi'si olan damadının da devreye gireceğini ifade etmiştir (Orhon, 1943e: 6-7). Orhan Seyfi Orhon, 25 Ağustos 1945'te Tasvir gazetesinde yayımlanan "Dil Meselesi" başlıklı yazısında, Ahmet Emin Yalman'ı dil konusundaki yaklaşımı nedeniyle eleştirmiştir. Orhan Seyfi'ye göre, "Babil Kulesi" başlıklı bir yazı yayımlayan Ahmet Emin Yalman, dil devriminin yeni kelimelerine eleştirilerde bulunmuş ve Ziya Gökalp'ın dil konusundaki yaklaşımlarını çarpıtarak ona haksızlık etmiştir. Ziya Gökalp, Ahmet Emin Yalman'ın zannettiği gibi dilde tasfiyeci değildir. Böyle olmadığını *Türkçülüğün Esasları* adlı eserinde anlatmıştır. Tasfiyeci olan Ahmet Emin Yalman'ın dostu İbrahim Necmi Dilmen'dir. Daha önceleri siyasi atmosfer nedeniyle bu eleştirileri yapma cesareti gösteremeyen Ahmet Emin Yalman, hükûmetin eleştiri konusu olduğu zamanı seçmiştir. Ahmet Emin Yalman'ın cesur olmadığını ve fırsatçı olduğunu ifade eden Orhan Seyfi, Yeniçeriden dayak yiyen Yahudi'nin korkup Müslümanlardan yardım istemesi, orada bulunan bir Bektaşî'nin de ona yardım edecek Müslüman olmadığını söylemesi şeklindeki bir fıkrayla onun durumunu mizahlaştırmıştır (Orhon, 1945a: 3).

İkinci Dünya Savaşı'nın sona erdiği sıralarda, iki Yahudi genç Harp Okuluna başvurmuştur. Orhan Seyfi Orhon, bu girişimi memnuniyetle karşılamış ve Yahudilerin Türklüğe entegrasyonu konusunda ümitlenmiştir. Orhan Seyfi

Orhon, 10 Ekim 1945'te *Tasvir* gazetesinde yayımlanan "İki Musevi Vatandaş" başlıklı yazısında, iki Yahudi'nin Harp Okuluna girmek istemesini memnuniyetle karşılamıştır. Orhan Seyfi'ye göre, Harp Okuluna girmek istemek, Türklüğü, Türk vatanını ve Türk harsını candan sevmek ve benimsemektir. Dünyanın her yerinde en şerefli meslek subaylıktır. Türk Ordusunun çok eski ve şanlı tarihi, bu mesleğin Türkler arasında dünyanın diğer ülkelerinden daha üstün bir konumda olduğunu göstermiştir. Türk Ordusuna katılan Musevi vatandaşlar, Türklerin kendileriyle birleşenlerin arasına ırk farkı koymadığını görecektir. Türkler bu anlayış doğrultusunda bir zamanlar en büyük kumandalarını ve devlet adamlarını devşirme ocağından çıkarmıştır. Eski zamanlarda Türkler, Hristiyan milletler gibi tebaası arasında bir din farkı gözetmiş olsa da bu anlayış Tanzimat'tan sonra ortadan kalkmaya başlamış, laik Türkiye Cumhuriyeti döneminde tamamen ortadan kalkmıştır. Bu zamana kadar azınlıkların Türklerle kaynaşmamalarının sorumluluğunu Türklere yüklemek doğru değildir. Azınlıklar arasında yabancı devletleri kendilerine hamî kabul eden ve birtakım iç karışıklıklar çıkarmak için kullanılanlar olmuştur. Musevi vatandaşlar arasında ikinci türden bir davranış görülmemiştir. Ancak Türk vatandaşlığına değer vermedikleri de bilinmektedir. Dünyanın her yerinde yaşadıkları ülkelerin dilini ana dili kabul eden, o ülkelerin bilim, felsefe ve edebiyatına önemli katkılarda bulunan Yahudiler, söz konusu Türkiye olunca bu davranışları gerçekleştirmemektedir. Orhan Seyfi, Yahudilerin Harp Okuluna girişlerini bu problemin çözümünde önemli bir kırılma noktası olarak görmektedir. Ona göre, Yahudilerin Türk subayı olmak istemesi, onların gerçek Türk olacakları, Türklüğün hak ve vazifelerine, şan ve şereflerine iştirak edecekleri anlamını ortaya çıkarmaktadır ki bu durum Yahudilerdeki tavır farklılığını ortadan kaldıracaktır. Yazısının sonunda bu gelişmeden duyduğu memnuniyeti tekrarlayan Orhan Seyfi, şimdiden bu iki Musevi vatandaşın subay kılıçlarını vatan sevgisiyle havada parıltattığını, yıllarca Türk toplumundan ayrı kalmış bir topluluğu, emin adımlarla millî birliğe doğru götürdüğünü görür gibi olduğunu ifade etmiştir (Orhon, 1945b: 3).

Orhan Seyfi Orhon, *Tasvir* gazetesinde, 27 Ekim 1945'te yayımlanan "Hangisi Daha Tehlikeli?" başlıklı yazısında, daha önce eleştiri konusu yaptığı dönmeleler, Sabiha Zekeriya Sertel ve Ahmet Emin Yalman arasında kıyas yapmıştır. Orhan Seyfi Orhon yazısına, millî birlik için Sertellerin (Sabiha Zekeriya Sertel ve eşi Mehmet Zekeriya Sertel) mi yoksa Yalman'ın mı daha tehlikeli olduğu sorusunu sorarak başlamıştır. Orhan Seyfi'ye göre, Serteller, muhalefet ederken kendi kimliklerini ortaya koyarak muhalefet etmektedir.

Muhalefetleri bir zebra gibi şahsiyetini sırtında taşıdığından nereden geldiği, nasıl ısıracağı veya tepeceği bellidir. Öfkesinde çok fazla votka kokusu vardır. Ziya Gökalp'ı, Mehmet Emin Yurdakul'u ve Hamdullah Suphi Tanrıöver'i neden sevmediği, Kabakçı Mustafa'yı, Simavnalı Bedreddin'i neden sevdiği bilinir. Oysa Ahmet Emin Yalman böyle değildir. İşgal yıllarında silindir şapkalı, Anadolu zaferinde kalpaklı ve Şeyh Sait İsyanında sarıklıdır. Türkçülüğü sevmediği halde ben Türkçüyüm der, ancak Türk kimdir? sorusuna cevap olarak Ohannes Efendiyi gösterir. Yazılarında biraz överken birçok söver. Partiyi güçlendirmek bahanesiyle partiye söver. Sûret-i haktan görünerek Müslümanlığı, Türkçülüğü, Kemalizm'i, inkılâpçılığı, demokrasiyi, mandacılığı, devletçiliği ve halkçılığı kullanır. Bundan dolayı daha tehlikeli olan Ser-teller değil Ahmet Emin Yalman'dır. Orhan Seyfi, Ahmet Emin Yalman hakkında eleştirilerini sıraladıktan sonra yazısını şair Bâkî'nin "Bâtıl hemîşe bâtil u bîhûdedür velî, Müşkil budur ki sûret-i Hakdan zuhûr ide"¹³ mısralarıyla sonlandırmıştır (Orhon, 1945c: 3).

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünya gündemini Araplarla Yahudilerin toprak mücadelesi meşgul etmeye başlamıştır. Bu konu hakkında bir değerlendirme yapan Orhan Seyfi Orhon, Osmanlı Devleti'nin hoşgörülü yönetimine dikkat çekmiştir. Orhan Seyfi Orhon, 7 Kasım 1945'te *Tasvir* gazetesinde yayımlanan "Anlasınlar!" başlıklı yazısında, Yahudilerle Araplar arasındaki toprak anlaşmazlığını gündeme getirerek Osmanlı Devleti'nin onlara yönelik hoşgörülü ve başarılı yönetim anlayışından bahsetmiştir. Orhan Seyfi'ye göre, bir Türk gazeteci, özel bir ilgi nedeniyle Filistin'deki Yahudilerin durumundan üzüntü duyarken kendisi de eski bir kardeşlik hissiyle Arapların durumundan üzüntü duymaktadır. İngiltere ve Amerika, Filistin'e şefkat kanatlarını germişken Yahudiler Araplardan, Araplar da Yahudilerden memnun değildir. Araplar, saçlarını yoluyor, Yahudiler, yaka silkiyor. Araplar, topraklarımızı kurtarın diye feryat ederken Yahudiler, muhacirlerimizi alın diye bağıyor. Ne Arapları teskine ne de Yahudileri tatmine imkân vardır. Toplariyla, tanklariyla, uçaklariyla İngiliz ordusu çaresiz durumdadır. Yahudiler, kendilerine yaşadıkları yurdu bağışlayan İngilizlere düşman olmuştur. Orhan Seyfi, Filistin'deki bu karmaşık durumu tasvir ettikten sonra sözü Osmanlı Devleti'ne getirerek Yahudilere ve Araplara tarihi bir hatırlatmada bulunmuştur. Orhan Seyfi'ye göre, bu manzara, Avrupalıların dışarıdan Türklerin ise içeriden batırdığı Osmanlı Devleti'ni düşündürmüş müdür? Ona, geçen savaşta

¹³ Bâtıl her zaman bâtil ve faydasızdır ancak sıkıntı şudur ki bazen hak sûretinde ortaya çıkar.

yıkılan Avusturya kadar acınmamıştır. Oysa o “külüstür” Osmanlı saltanatı, dört yüz yıl, Kudüs sancağını topla, tüfekte değil nargile marpuçuyla idare etmiştir. Pos bıyıklı beş Osmanlı jandarması kahvehanelerde nargile tokurdattırken Yahudilerle Araplar “dırıltısız” bir şekilde geçinip gitmiştir. Bir gü-rültü olduğunda jandarma çavuşu marpuçu elinden bırakarak araya girmiş ve problemi çözmüştür. Avrupalı devletler, bölgede katliam olduğuna dair yalan haber uydurmalarına rağmen kimsenin burnu dahi kanamamıştır. Kötü olarak adlandırılan bu yönetimle şimdiki arasındaki fark şudur: Eskiden Filistin’den nargile tokurtuları gelirken şimdi silah takırtıları ile Yahudilerle Arapların göklere yükselen şikayetleri gelmektedir. Yahudiler ve Araplar arasındaki anlaşmazlıkta Türklerin problem çözücü özelliklerine dikkat çeken Orhan Seyfi, yazısının sonunda Yahudileri ve Arapları, içinde bulundukları durumun sebeplerini ve Türklerin bu uğurda verdiği mücadeleleri anlamaya davet etmiştir (Orhon, 1945d: 3).

Sonuç

Orhan Seyfi Orhon’un Yahudilere yönelik değerlendirmeleri, İslâm dini ve Türk kültürü ile beslenen, devletin politikalarıyla paralellik gösteren Türkçülük anlayışı doğrultusunda şekillenmiştir. Orhan Seyfi Orhon’un Yahudilere yönelik eleştirilerinin temelinde, Türklüğe entegrasyon beklentisi vardır. Yahudilerin asırlardır yaşadıkları Türk topraklarında, Türk dilini öğrenme ve Türk toplumuna entegre olma açısından gereken özeni göstermediklerini ve Türkleri zor durumda bırakacak ekonomik faaliyetlerde bulunduklarını düşünen Orhan Seyfi, Osmanlı Devleti’nin son dönemlerini yaşamış bir kişi olarak Türklerin azınlıkların gerisine düşmemesini ve hâkim bir millet olarak varlığını sürdürmesini arzulamıştır. Bu arzusunu dile getirirken açık ve anlaşılır bir dil kullanmış, kendisinin yanlış anlaşılmasına veya Yahudilerin rencide olmasına sebep olacak ifadelerden kaçınmıştır. Orhan Seyfi Orhon, bu yaklaşımıyla Türkçüler arasında önemli ve ayırt edici bir yer edinmiştir.

Yahudileri Türkçe konuşmama ve ekonomi açısından eleştiren Orhan Seyfi, dönmeleri Türkçülük ve siyaset açısından eleştirmiştir. Orhan Seyfi Orhon, dönmelere yönelik eleştirilerini Ahmet Emin Yalman ve Sabiha Zeke-riya Sertel üzerinden gerçekleştirmiştir. Yalman’ı Sertel’den daha tehlikeli bir dönme olarak göstermiştir. Onunla benzer eleştirileri, Nihâl Atsız, Peyami Safa, Hikmet Tanyu gibi diğer Türkçü entelektüeller de yöneltmiştir. Bu eleştirilerde hem Sertel hem de Yalman, yazıları ve siyasi duruşlarıyla Türkçülüğün ve Türkiye’nin karşısında yer alan ve gizli faaliyetlerde bulunan tehlikeli dönmeler olarak tanımlanmıştır.

Orhan Seyfi Orhon'un ırkçılığın ve antisemitizmin yükseldiği İkinci Dünya Savaşı'nda hem ırkçılıktan hem de antisemitizmden uzak durarak Yahudiler hakkında değerlendirmeler yapması, Türkçülüğe yönelik antisemit suçlamaların doğru olmadığını gösterdiği gibi Türk-Yahudi ilişkilerinin de devletin arzu ettiği şekilde temkinli ve dengeli bir güzergahta ilerlemesine katkı sağlamıştır. Orhan Seyfi, bu tavrıyla Türkçülük ve Yahudiler konusunda ideal bir Türk entelektüelinin önemli bir örneğini oluşturmuştur.

Orhan Seyfi Orhon, yazılarını yazarken hem kendi dönemi hem de sonrası için birtakım mesajlar vermiştir. Bu mesajlardan biri, günümüzde de problem olmaya devam eden Filistin meselesidir. Orhan Seyfi Orhon'un Filistin meselesinde Osmanlı Devleti'nin hoşgörüsüne ve başarılı yönetim anlayışına vurgu yapması, anlaşmazlığın son noktasına vardığı bugünlerde de üzerinde düşünülmesi gereken bir noktadır. Orhan Seyfi'nin yazılarından bugüne uzanan bir diğer mesaj da Türkçülüğün ırkçı ve dışlayıcı formlarından uzak durulması, Türk olmayanları rencide edecek motivasyonlardan kaçınılması, Türkiye'nin manevi değerleriyle uyumlu olunması, azalan ve azaltan değil çoğalan ve çoğaltan Türkçü olunmasıdır.

Kaynakça

- Akar, Ridvan (2000). *Aşkale Yolcuları: Varlık Vergisi ve Çalışma Kampları*. Belge Yayınları.
- Akbaba (1941a, 27 Mart). "Salamonun Fıkraları". 375: 11.
- Akbaba (1941b, 29 Mayıs). "Gazetelerden: İhtikâr Suçundan Yakalananların Yüzde Yetmiş Beşi Yahudi!". 384: 13.
- Akşam (1942, 6 Ağustos). "Kabine Programını Okudu, Meclis İttifakla İtimadını Bildirdi". 1-2.
- Akşam (1944, 19 Mayıs). "Gizli Bir Teşkilât Meydana Çıkarıldı". 1.
- Aktar, Ayhan (2001). *Varlık Vergisi ve "Türkleştirme" Politikaları*. İletişim Yayınları.
- Atay, Falih Rıfkı (1943, 6 Temmuz). "Türküz, Türkçü ve Türkiyeciyiz!" *Ulus*, 1-3.
- Atilhan, Cevat Rifat (1934a, 15 Mayıs). "Anadoludan Feryat". *Millî İnkılâp*, 2: 3.
- Atilhan, Cevat Rifat (1934b, 1 Haziran). "Maskeler Aşağı!". *Millî İnkılâp*, 3: 4-6.

- Atsız, Hüseyin Nihâl (1934, 25 Mayıs). “Musa’nın Necip (!) Evlatları Bilsinler ki”. *Orhun*, 7: 139-140.
- Atsız, Hüseyin Nihâl (1992). *İçimizdeki Şeytan, En Sinsi Tehlike, Hesap Böyle Verilir*. İrfan Yayınevi.
- Atsız, Hüseyin Nihâl (2018). *Makaleler III*. İrfan Yayınevi.
- Aydoğan, Erdal (2018). “Yeni Belgeler Işığında 1934 Trakya Yahudi Olayları”. *Belgi Dergisi*, 2(16): 878-894.
- Bahar, İzzet (2020). *İkinci Dünya Savaşı’nda Türkiye ve “Yahudi Meselesi”*. Libra Kitapçılık ve Yayıncılık.
- Bali, Rifat N. (2005a). *Musa’nın Evlatları Cumhuriyet’in Yurttaşları*. İletişim Yayınları.
- Bali, Rifat N. (2005b). *Cumhuriyet Yıllarında Türkiye Yahudileri: Bir Türkleştirme Serüveni (1923-1945)*. İletişim Yayınları.
- Cahid, B. (1936, 4 Temmuz). “Türkçe Nasıl Konuşulur?”. *Açık Söz*, 3.
- Coşar, Nevin (2003). “Varlık Vergisi Konusundaki Yolsuzluk Söylentileri”. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 58(2): 1-27.
- Cumhuriyet* (1937, 4 Kasım). “Bir Kanun Teklifi”. 3.
- Cumhuriyet* (1938, 11 Ocak). “Türkçe Konuşma Teklifi Encümenlerde Reddedildi”. 1.
- Cumhuriyet* (1942, 23 Eylül). “Bir Yahudi Tüccar Dün Tevkif Edildi”. 1-3.
- Cumhuriyet* (1943, 6 Temmuz). “Millet Meclisinde Türkçülük Münakaşası”. 1-2.
- Cumhuriyet* (1944, 20 Mayıs). “Millî Şefin Tarihî Nutku”. 1-2.
- Cumhuriyet* (1945a, 3 Kasım). “Filistin’de Yahudi İsyanı Vahim Bir Şekil Aldı”. 1-3.
- Cumhuriyet* (1945b, 4 Kasım). “Filistin Meselesi”. 1-3.
- Donbay, Ali (2009). *Orhan Seyfi Orhon: Hayatı, Gazeteciliği, Fikrî ve Edebî Şahsiyeti, Eserleri*. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Durmuş, Gökay (2013). “Çınaraltı’nın Faaliyet Sahası”. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 34: 97-115.
- Erkman, Faris (1943). *En Büyük Tehlike! Millî Türk Dâvasına Aykırı Bir Cereyanın İçyüzü*. Ak-Ün Matbaası.
- Felek, Burhan (1935, 9 Temmuz). “Yahudi Vatandaşlarımız”. *Tan*, 3.

- Fındıkoğlu, Z. Fahri (1943, Haziran). “Türkçülüğün Mahiyeti ve Başlangıcı”. *Doğu: Büyük Ülkü Gazetesi*, 7-8: 3-5.
- Georgeon, François (2006). *Osmanlı-Türk Modernleşmesi 1900-1930*. Çev. Ali Berkday. Yapı Kredi Yayınları.
- Glasneck, Johannes (1976). *Türkiye’de Faşist Alman Propagandası*. Çev. Arif Gelen. Onur Yayınları.
- Guttstadt, Corry (2016). *Türkiye, Yahudiler ve Holokost*. Çev. Atilla Dirim. İletişim Yayınları.
- Haber (1937, 26 Şubat). “Türkçeden Başka Dille Konuşmak Yasak Edildi”, 1.
- Haber (1940, 1 Ağustos). “Basma İhtikârı Yapan Yahudi”, 2.
- Işıklı, H. (1943, 7 Ağustos). Gençler Ne Diyor? *Çınaraltı*, 38: 8-15.
- İşli, Emin Nedret (2020, Eylül). “Maskara Halide Edip, Türk Düşmanı Gazeteler, Yahudi Bozması Yazarlar”. <https://tarihdergi.com/orhan-seyfi-orhondan-tatbikat-mermileri-maskara-halide-edip-turk-dusmani-gazeteler-yahudi-bozmasi-yazarlar/> (Erişim: 10.07.2024).
- İzzet, Selami (1934, 8 Temmuz). “Yahudi Hadisesi”. *Vakit*, 3.
- Karabekir, Kazım (1994). *Ankara’da Savaş Rüzgarları: II. Cihan Harbi- CHP Grup Tartışmaları*. Emre Yayınları.
- Koçak, Cemil (1996). *Türkiye’de Millî Şef Dönemi (1938-1945): Dönemin İç ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma*, C.1. İletişim Yayınları.
- Koçak, Cemil (2007). *Türkiye’de Millî Şef Dönemi (1938-1945): Dönemin İç ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma*, C.2. İletişim Yayınları.
- Kodal, Tahir (2007). “Türk Arşiv Belgelerine Göre II. Dünya Savaşı (1939-1945) Yıllarında Türkiye Üzerinden Filistin’e Yahudi Göçleri”. *Atatürk Dergisi*, 5(3): 133-163.
- Koraltürk, Murat (2011). *Erken Cumhuriyet Döneminde Ekonominin Türkleştirilmesi*. İletişim Yayınları.
- Korucu, Serdar (2023). *Türk Basınında Yahudi Mülteciler: 1938-1945*. Alfa Yayınları.
- Kurun (1938, 7 Ocak). “Manisa Saylavı Sabri Toprağın Yeni Bir Teklifi”, 1-2.
- Levi, Avner (1996). *Türkiye Cumhuriyeti’nde Yahudiler*. İletişim Yayınları.
- Mumcu, Uğur (2021). *40’ların Cadı Kazanı*. Um:ag Vakfı Yayınları.
- Nayır, Yaşar Nabi (1935, 2 Eylül). “İzmir”. *Ulus*, 3.
- Oğuzkan, A. Ferhan ve İlhan, Zeynel (1943). *Asıl Tehlike*. Nümune Matbaası.

- Orhon, Orhan Seyfi (1934a, 24 Mayıs). “Ne Zannediyorlar?” *Akbaba*, 21: 3.
- Orhon, Orhan Seyfi (1934b, 13 Eylül). “Kalp ile Tasdik ve...” *Akbaba*, 37: 3.
- Orhon, Orhan Seyfi (1935a, 28 Şubat). “Salamonla Konuşmalar”. *Akbaba*, 61: 16.
- Orhon, Orhan Seyfi (1935b, 15 Haziran). “Namuslu Baba”. *Akbaba*, 76: 9.
- Orhon, Orhan Seyfi (1940a, 1 Ağustos). “Vatandaş, Türkçe Konuşma!”. *Akbaba*, 341: 3.
- Orhon, Orhan Seyfi (1940b, 21 Kasım). “Bir Muhtekir Aranıyor!”. *Akbaba*, 357: 3.
- Orhon, Orhan Seyfi (1941a, 25 Ekim). “Ziya Gökalp”. *Çınaraltı*, 12: 3.
- Orhon, Orhan Seyfi (1941b, 29 Kasım). “Türkçülüğün Amentüsü Şu Olmalıdır”. *Çınaraltı*, 17: 1.
- Orhon, Orhan Seyfi (1942a, 24 Ocak). “Medeniyet ve Hars”. *Çınaraltı*, 25: 3.
- Orhon, Orhan Seyfi (1942b, 26 Şubat). “Yurddaşlar!” *Akbaba*, 417: 3.
- Orhon, Orhan Seyfi (1942c, 23 Nisan). “Yahudi Vatandaşlar” *Akbaba*, 425: 3.
- Orhon, Orhan Seyfi (1942d, 20 Haziran). “Türkçülük ve Din”. *Çınaraltı*, 39: 3.
- Orhon, Orhan Seyfi (1942e, 10 Eylül). “Azlık Meselesi”. *Akbaba*, 443: 3.
- Orhon, Orhan Seyfi (1942f, 24 Eylül). “Kelle istiyorum!”. *Akbaba*, 445: 3.
- Orhon, Orhan Seyfi (1942g, 31 Aralık). “Yurttaşları Teselli”. *Akbaba*, 457: 3.
- Orhon, Orhan Seyfi (1943a). *Maskeler Aşağı: En Büyük Tehlikenin İçyüzü*. Çınaraltı Yayını.
- Orhon, Orhan Seyfi (1943b, 30 Ocak). “Türkçülüğe Aykırı Şeyler”. *Çınaraltı*, 71: 3.
- Orhon, Orhan Seyfi (1943c, 20 Şubat). “Türkçülük, İnkılâpçı Bir Fikirdir...” *Çınaraltı*, 74: 3.
- Orhon, Orhan Seyfi (1943d, 6 Mart). “Hayır, Irkçı Değilim! Olmadım ve Olmam da!” *Çınaraltı*, 76: 3.
- Orhon, Orhan Seyfi (1943e, 3 Temmuz). “Tan Gazetesi”. *Çınaraltı*, 93: 6-7.
- Orhon, Orhan Seyfi (1945a, 25 Ağustos). “Dil Meselesi”. *Tasvir*, 3.
- Orhon, Orhan Seyfi (1945b, 10 Ekim). “İki Musevi Vatandaş”. *Tasvir*, 3.
- Orhon, Orhan Seyfi (1945c, 27 Ekim). “Hangisi Daha Tehlikeli?” *Tasvir*, 3.
- Orhon, Orhan Seyfi (1945d, 7 Kasım). “Anlasınlar”. *Tasvir*, 3.
- Ortaç, Yusuf Ziya (1940, 10 Ekim). “Yahudinin Türklüğü!”. *Akbaba*, 351: 3.

- Öz, İlkay (2020). *Mülksüzleştirme ve Türkleştirme: Edirne Örneği*. İletişim Yayınları.
- Özdoğan, Günay Göksu (2019). “Turan”dan “Bozkurt”a: Tek Parti Döneminde Türkçülük (1931-1946). İletişim Yayınları.
- Safa, Peyami (1936, 22 Aralık). “Kanunsuz Olmaz!” *Cumhuriyet*, 3.
- Sertel, M. Zekeriya (1942, 17 Mayıs). “Harp Kazançlarının Önüne Geçmeliyiz!” *Tan*, 1-2.
- Shaw, Stanford J. (2014). *Yahudi Soykırımı ve Türkiye: Türkiyeli ve Avrupalı Yahudilerin Nazi Zulmünden Kurtarılmasında Türkiye’nin Rolü, 1933-1945*. Çev. Fahir Armaoğlu. Timaş Yayınları.
- Son Posta* (1934, 27 Temmuz). “Türkçe Kanunu Lâzım”, 6.
- Son Posta* (1940, 9 Ocak). “Makara İhtikârı Yapan Bir Komisyoncu Cezalandırıldı”, 4.
- Son Posta* (1944, 19 Mayıs). “Resmî Tebliğ: Irkçı ve Turancılar Hakkında Kanunî Takibat Başladı”, 1-3.
- Şimşir, Bilal N. (2010). *Türk Yahudiler: Avrupa Irkçılarına Karşı Türkiye’nin Mücadelesi*, C.2. Bilgi Yayınevi.
- Tabak, Serap (2015). “Varlık Vergisi ve Aydın İlinde Uygulaması”. *Gazi Akademik Bakış*, 9(17): 279-294.
- Tanyu, Hikmet (2005). *Tarih Boyunca Yahudiler ve Türkler*, C.2. Elips Kitap.
- Tasviri Efkâr* (1940, 4 Eylül). “Dün Üç Kaçakçı Cürüm Üstü Tevkif Edildi”, 1.
- Tasviri Efkâr* (1942a, 1 Temmuz). “İzmirde Bir Yahudi 5 Sene Hapse Mahkûm Oldu”, 1.
- Tasviri Efkâr* (1942b, 19 Ağustos). “Açıkgöz Bir Yahudi”, 2.
- Tonga, Necati (2012). “İki Bacanağın İki Kardeş Mecmuası: Akbaba ve Çınaraltı”. *Değirmen (Yüzyılın Dergileri 1900-2000 Özel Sayısı)*, 62-75.
- Türkkan, Reha Oğuz (1939, Kasım). “Açlar, Komünizm ve Milliyetçilik”. *Erge-
nekon*, 3: 1-3.
- Türkkan, Reha Oğuz (1943). *Solcular ve Kızıklar*. Bozkurtçu.
- Unaner, İhsan (1943, Ağustos). “En Büyük Tehlike Nedir?” *Kopuz*, 4: 13-14.
- Üstel, Füsun (2004). *İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği: Türk Ocakları (1912-1931)*. İletişim Yayınları.

Yalman, Ahmet Emin (1942, 29 Mayıs). “Harp Kazançlarından Alınacak Vergi: Gizli Bir Kapitülasyon Yarasının Bu Sırada Deşilmesi Faydalı Olur”. *Vatan*, 1-3.

Yalman, Ahmet Emin (1943, 1 Temmuz). “Asıl Tehlike Nedir?” *Vatan*, 1-2.

“COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir:

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

The following statements are made in the framework of “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:

Ethics Committee Approval: *Ethics committee approval is not required for this study.*

Declaration of Conflicting Interests: *The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.*